

PERIODICALS

NEWSPAPER – DO NOT DELAY – Date Mailed 06-26-2017

ŠIAME NUMERYJE:

Fotografuodama Lietuvoje,
ją pamilo – 7 psl.

Birželio sukilimo vilties
žiburėliai – 8 psl.

DRAUGAS

Mano laikraštis
nuolatinis,
patikimas,
mus rišantis.

Iki valstybės atkūrimo jubiliejaus liko 233 dienos

Teofilius Matulionis – palaimintasis!

Birželio 25 d. 2 val. p. p. Lietuvos laiku iškilminga procesija į Katedros aikštę Vilniuje atlydėtas Teofilius Matulionio sarkofagas.

Kaišiadorių vyskupas Jonas Ivanauskas kreipėsi į popiežiaus legatą kardinolą Angelo Amato, prašydamas paskelbti palaimintuoju arkivyskupą ir kankinį Teofilį Matulionį.

Kardinolas A. Amato perskaitė po-

piežiaus Pranciškaus apaštalinį laišką, kuriame sakoma:

Mes, išpildydami Mūsų Brolio Jono Ivanausko, Kaišiadorių vyskupo, ir daugelio kitų brolių vyskupystėje, ir daugybės Kristų tikinčiųjų maldavimus, patariant Šventųjų skelbimo kongregacijai, savo Apaštaline galia patvarkome, kad Garbingasis Dievo tarnas Teofilius Matulionis, Arkivyskupas-Kaišiadorių vyskupas, kankinys, ganytojas pagal Kristaus širdį, didvyriškas Evangelijos

liudytojas, drąsus Bažnyčios ir žmogaus orumo gynėjas, ateityje būtų vadinamas Palaimintojo vardu ir kasmet birželio mėnesio keturioliktąją dieną būtų švenčiamas teisės nustatyta tvarka ir nustatytoje vietoje.

Tuo viešu iškilmingu popiežiaus laiško skelbimu T. Matulionis ir buvo paskelbtas Palaimintuoju. Paskui buvo atidengtas Palaimintojo T. Matulionio paveikslas.

– 6 psl.

Jau veikia A. Damušio demokratijos studijų centras

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Birželio 16–17 dienomis Vilniuje, Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje buvo surengta konferencija „Mūsų šimtmetis: tauta demokratinės valstybės kūrybos ir griovimo kryžkelėse“ ir kartu oficialiai atidarytas A. Damušio demokratijos studijų centras.

Dar 2013 metais Mykolo Romerio universitetas ir Damušių šeima įkūrė šį A. Damušio demokratijos studijų centrą, kurio tikslas yra tirti nepriklausomos Lietuvos ir okupacijų laikotarpio lietuvių demokratinės minties tradiciją, taip pat atskleisti bei įtvirtinti jos sąsajas su dabarties demokratinėmis vertybėmis, priminti visuomenei asmenybių, nuosekliai gynusių ir brandinusių demokratinę mintį Lietuvoje ir išeivijoje, vardus ir intelektualinį paveldą.

– 3 psl.

Minint 109-ąjį A. Damušio gimtadienį, buvo surengta konferencija, kurioje pažvelgta į permainingą lietuvių tautos ir Lietuvos valstybės raidą. A. Vaškevičiaus nuotr.

Tikėk, tik to dvasia pajunta malonumą / Kas nusipelnė jo per darbą ir kantrumą – J. W. von Goethe

Prieš vyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijos šventę Kaišiadorių vyskupijos, kuri tapo trečiąja Lietuvos vyskupija, sauganti ypatingas relikvijas, generalvikaras Algirdas Jurevičius žurnalistams sakė, kad prie Palaimintojo sarkofago tikintieji galės ne tik mels-tis, prašydamie Dievo malonių, bet ir pergalvoti represijas kentusio T. Matulionio gyvenimą. „Dvasiniu po-žiūriu jis tampa mūsų užtarėjas danguje ir kartu pa-vyzdys žemiškajame gyvenime, kaip įvairiomis ekst-remalioomis sąlygomis nepalūžti, gyventi pagal sąži-nę, pagal krikščioniškąjį tikėjimą, tiesiog nebijoti per-sekiojimų žinant, kad Dievo reikia bijoti labiau negu žmonių“.

Išties žvelgiant į Palaimintojo Teofiliaus Matu-lionio gyvenimą yra apie ką pamastyti. Jis – tar-si apibendrinimas mūsų tautos kelio XX amžiu-je, stois-kumo priespaudoje simbolis. O bolševizmo nelaisvėje jis išbuvo net il-giau, nes kai Rusijoje 1917 m. įvyko bol-ševikų revoliucija, kunigas Teofilius, baigęs Peterburgo dvasinę seminariją, buvo paskirtas rūpintis Rusijos kata-likais. Ten 1923 m. pirmą kartą suim-tas ir nuteistas kalėti trejus metus. Gri-žęs iš kalėjimo 1929 m. slapta išven-tintas vyskupu, o tais pačiais metais vėl suimtas ir dešimčiai metų pa-smerk-tas beprasmėms lagerio kan-čioms Solovkų salose. Į Lietuvą dvasi-ninkas grįžo 1933 m., bet po 13 metų, 1946-aisiais, kai bolševizmo maras pa-sivijo į Lietuvą, T. Matulionis vėl buvo įkalintas ir išvežtas atgal į Rusi-ją – Vladimiro kalėjimą, vėliau – į Mordoviją.

Palaimintasis Teofilius liudys ir tautos kančią

Mąstydami apie Palaimintąjį kankinį Teofilijų, mąstome ir apie lietuvių tautos kankinystę. Iš tiesų jis yra vienas iš lietuvių kankinių, ir jo kančios iš-aukštinimas tam tikra prasme yra ir mūsų tautos kančių antikristo priespaudoje įvertinimas, supratimas ir užuojauta. Laikas bėga, jau greitai bus trys dešimtmečiai, kai atsikratėme priespaudos, jau už-augo karta, kuri nepažino okupacijos, ir šiai kartai bei būsimoms kartoms sunkiau bus išsąmoninti, kokį sudėtingą laikotarpį išgyveno tauta, valstybė. O Palaimintasis Teofilius liks amžinai liudyti mūsų kančią, mūsų auką ant laisvės aukuro. Melsdamos Palaimintojo Teofiliaus malonių būsimosios kartos melsis ir už visų mūsų tėvus ir protėvius, kurie buvo nukankinti priespaudoje.

Ir tai dar ne viskas. Jo vardas tai primins ne tik mums paties, o ir visam pasauliui, kuris dar iki šiol nėra išsąmoninęs, nes nežino, kokias fizines ir dvasines kančias patyrė Lietuva ir kitos bolševizmo užgrobtosios tautos. Geležinė uždanga pasauliui neleido patirti, kokie baisumai čia dėjosi. Kankinys, palaimintasis Teofilius nuo šiol simbolizuos visus mūsų kankinius.

...Kankinys – ir pasaulietis partizanų vadas Adolfas Ramanauskas-Vanagas. Jis – Lietuvos lais-vės kovotojų sąjungos (LLKS) tarybos prezidiumo pirmininko Jono Žemaičio-Vytauto pavaduotojas, LLKS gynybos pajėgų vadas, okupantų buvo ieško-mas ypač kruopščiai. Kaip skelbia Lietuvos gyven-

Užtark mus, Palaimintasis Teofiliau

AUDRONĖ V. ŠKIUDAITĖ

tojų genocido ir rezistencijos centras: „Iš kvalifi-kuočiausių KGB darbuotojų buvo sudaryta nuolatinė operatyvinė grupė. Vien 1956 m. užverbuota 30 agentų, vėl užmegztas ryšys su 20 agentų, jau iš-brauktų iš agentūrinių sąrašų. A. Ramanausko pa-ieškoms vadovavo RAINIŲ budelis, KGB 4-osios val-dybos viršininkas PETRAS RASLANAS ir tos pačios val-dybos 2-ojo skyriaus viršininkas NACHMANAS DU-ŠANSKIS. 1956 m. spalio 12 d. A. Ramanauskas ir jo žmona Birutė Mažeikaitė-Ramanauskienė buvo iš-duoti ir suimti Kaune ir iš karto išvežti į LSSR KGB.

Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas pasitinka iš Kaišiadorių atvežtą arkivysk. Teofiliaus Matulionio sarkofagą, birželio 24 d. Gedimino Savickio nuotr.

Nuo pat pirmųjų tardymo valandų partizanų va-das buvo žiauriai kankinamas. Po kelių kankinimo valandų itin sunkios būklės A. Ramanauskas buvo nugabentas į kalėjimo ligoninę – saugumiečiai bijojo, kad tardomasis neišgyvens. Kalėjimo gydytojų pa-teiktame akte rašoma: „Į klausimus neatsakinėja, be sąmonės, periodiškai veido, viso kūno galūnių rau-menų traukuliai. Pulsas vos juntamas, minkštas, kraujospūdis 60/40. Ligonis visas kruvinas...“ Ir taip beveik metus... 1957 m. rugsėjo 24–25 d. Vilniuje po-sėdžiavęs LSSR Aukščiausiasis teismas jam skyrė mirties bausmę. Nuosprendis įvykdytas tų pačių metų lapkričio 29 d. Vilniuje. Palaidojimo vieta nežinoma.

Šitame oficialiame pranešime neatsispindi visi baisumai, kuriuos patyrė šis žmogus ir kaip sužalotą jį parodė žmonai Birutei, norėdami ją palaužti. Sunkiai žodžiais apsakomų ir aprašomų kankinimų patyrė RAINIŲ kankiniai – paprasti Žemaitijos kai-mų 75 vyrai.

„...Pirtis – tikra lavoninė, – rašo politinis kalinys Antanas Tolis atsiminimuose. – Ant betoninių grin-dų storas ledo sluoksnis. Ledinis vanduo smarkia sro-ve pylėsi iš dušų, kurių lyg tyčia buvo įtaisyta tiek daug, kad nebuvo nė mažiausios vietelės, kur nuo tų ledinių vandens srovių galėtum pasišalinti. Tokioje pirtyje užrakintus laiko jau virš dviejų valandų [...]. Kūnai pamėlynavo, lyg iš jų būtų išsunktas pasku-tinis kraujo lašas. Beldėmės į duris maldaudami iš-leisti, bet iš anapus geležinių durų niekas į mūsų bel-dimąsi neatsakė“.

Istorikas dr. Arvydas Anu-šauskas str. „Sovietinis genocidas ir jo padariniai“ (<http://genocid.lt/GRTD/Tremtis/arvydas1.htm>) rašo, kad „Pirmiausia dauguma kalinių patirdavo ‘būtinų tardymo veiksmų’ poveikį. Tuomet NKVD ir NKGB tardytojai daugiausia rėmėsi pla-taus agentūros tinklo darbu ir fizi-ne bei psichine prievarta. Viena ir kita buvo tiesiog neatsiejama. Ko nepavykdavo gauti pasitelkus slap-tus agentus, ko suimtas savo noru nepasakydavo, tai buvo išplėsiama kankinimais. NKVD ir NKGB sis-temoje tai buvo dangstoma žodžiais ‘fizinis poveikis’, ‘aktyvus tardymas’ ir pan. Kankinimai buvo sank-cionuoti pačiu aukščiausiu lygiu. VKP(b) CK 1937 m. oficialiai leido daryti ‘fizinį poveikį’. 1939 m. sausio 10–20 d. VKP(b) CK dar kartą patvirtino, kad ‘fizinio poveikio metodą kaip išimtį būtina taikyti ir ateityje aiškių ir nepalūžusių liaudies priešų atžvilgiu kaip visiškai teisingą ir tikslingą metodą’. Tik NKVD ir NKGB centriniai, o pirmiausia – kvotų (tardymo) skyrių darbuotojai turėjo monopolines teises tardomiesiems skirti kankini-mus (tereikėjo gauti viršininkų leidimą). Tai, ką jie išdarinėjo kalėjimuo-se ar savo grotuotuose kabinetuose, tu-rėjo likti paslaptis. Taigi, kad ir kokia buvo suėmimo priežastis, visi kali-niai žiauriausiai tardyti. ...Kalinį V. Gulbiną mušė guminėmis lazdomis ir daužė kumščiais, B. Bartininkui revolverio vamzdžiu subadė krūtinę ir pečius, Adolfą Palaitį lazdomis mušė per sprandą ir kojų blauzdas iki nual-pimo, kunigą Juozą Čekavičių tardė iš-rengtą, revolveriu daužė veidą, galvą trankė į sieną ir t. t. ...Kankinimo me-todų NKVD ir NKGB tardytojai Lietu-voje buvo apmokomi instruktorių iš Sovietų Sąjungos“...

Išmokyk mus branginti laisvę

Į Lietuvą iš kalėjimo vyskupas Teofilius Matu-lionis grįžo 1956-aisiais, apsigyveno Birštone, nes so-vietų valdžia neleido išeiti Kaišiadoryse, kur dirbo iki tremties. Vėliau už Vincento Sladkevičiaus išventinimą vyskupu jis ištremtas į Šeduvą. Už ypatingą ištikimybę Bažnyčiai popiežius Jonas XXIII 1962 m. vyskupui T. Matulionui suteikė arki-vyskupo titulą. Tų pačių metų rugpjūtį bute Šeduvoje darant kratą arkivyskupui suleista neaiškių sudė-ties injekcija. Praėjus trims dienoms jis mirė, – toks trumpas Palaimintojo gyvenimo paskutiniųjų metų aprašymas.

Tuos, kurių nesugebėdavo palaužti, – tvirtos va-lios, aukštų idealų, – okupantai žudydavo net ir vė-liau, praėjus ginkluoto pasipriešinimo laikotar-piui. Jie paniškai bijojo moralinių autoritetų. Ins-cenizuotoje avarijoje 1986 m. žuvo kun. Juozas Zdebskis – vienas žymiausių disidentų ir kovotojų už tikinčiųjų teises – ir prieš tai bandytas nužudy-ti. ...Negalėdamas kitaip sustabdyti Amerikos uni-versiteto pakviesto dėstyti prof. Jono Kazlausko, KGB jį 1970 m. nuskandino Neryje. ...Po traukiniu 1975 m. N. Vilnioje pastumtas poetas, filosofas Mindaugas To-monis ...Vilniuje po traukiniu žuvo studentas, lie-žuvio už dantų nelaikęs nužudyto partizano sūnus Algis Razgaitis...

Palaimintasis Teofiliau, užtark mus Danguje, kad daugiau tokių išbandymų mūsų tautai patirti ne-tekėtų, išmokyk mus branginti laisvę ir nepalūžti.

DRAUGAS
(USPS-161000)
THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday
and Saturday
except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by
the Lithuanian Catholic Press Society,
4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.
Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284
Periodical class postage paid at Chicago, IL
and additional mailing offices.
Subscription Rates: \$150.00.

GARBĖS PRENUMERATA **\$250.00**
JAV – metams **\$150.00** • 1/2 metų **\$80.00** • 3 mėn. **\$57.00**
Pirma klase – **\$340.00** • kartą per savaitę **\$240.00**
[Kanadą – metams **\$390.00** (USD) • 1/2 metų **\$210.00** (USD) • 3 mėn. **\$110.00** (USD)
[Lietuvą ir kitas užsienio šalis oro paštu – metams **\$615.00** • 1/2 metų **\$315.00**
[Lietuvą paprastu paštu – metams **\$120.00** • 1/2 metų **\$66.00**
Internetinė prenumerata – metams **\$115.00**
TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA
JAV – metams **\$95.00** • 1/2 metų **\$70.00** • 3 mėn. **\$48.00**
[Kanadą – metams **\$150.00** (USD) • 1/2 metų **\$120.00** (USD) • 3 mėn. **\$75.00** (USD)
[Lietuvą ir kitas šalis oro paštu – metams **\$220.00** • 1/2 metų **\$120.00**, paprastu paštu – metams **\$70.00**
Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesiunčiame. „Draugo“ prenumerata yra mokama iš anksto.
Administracija dirba kasdien nuo 8:30 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.
Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija –
skelbimai@draugas.org, administracija@draugas.org

Reklama – Audronė Kižytė,
audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė –
Ramunė Lapas
vyr.redaktore@gmail.com

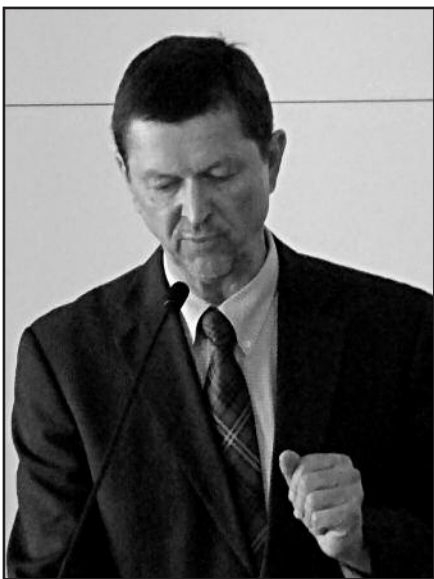
Redaktorė –
Virginija Petruskienė

Techninis redaktorius –
Jonas Kuprys

Korektorė –
Dalia Sokienė

Už skelbimų turinį ir kalbą neatsakome.

Straipsnių autorių nuomonė nebūtinai sutampa su redakcijos nuomone.

Centro direktorius V. Valiūšaitis.
A. Vaškevičiaus nuotraukos

K. Skrupskelis kalbėjo apie prezidentą K. Gri-
nių.

A. Nelsienė prisiminė Los Angeles vykusius
politinius savaitgalius.

Jau veikia A. Damušio demokratijos studijų centras

Atkelta iš 1 psl.

Praėjusių metų rugsėjį po ilgų remonto metų duris vėl atvėrusi itin moderni Nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, kuri turi šiuolaikinę infrastruktūrą ir didžiulius šaltinius tyrimams, sudarė sąlygas A. Damušio demokratijos studijų centro, kuris čia dabar oficialiai atvėrė duris, veiklai. Ta proga, minint ir 109-ąją A. Damušio gimtadienį, buvo surengta konferencija, kurioje pažvelgta į permainingą mūsų tautos ir valstybės raidą laisvės bei nelaisvės metais.

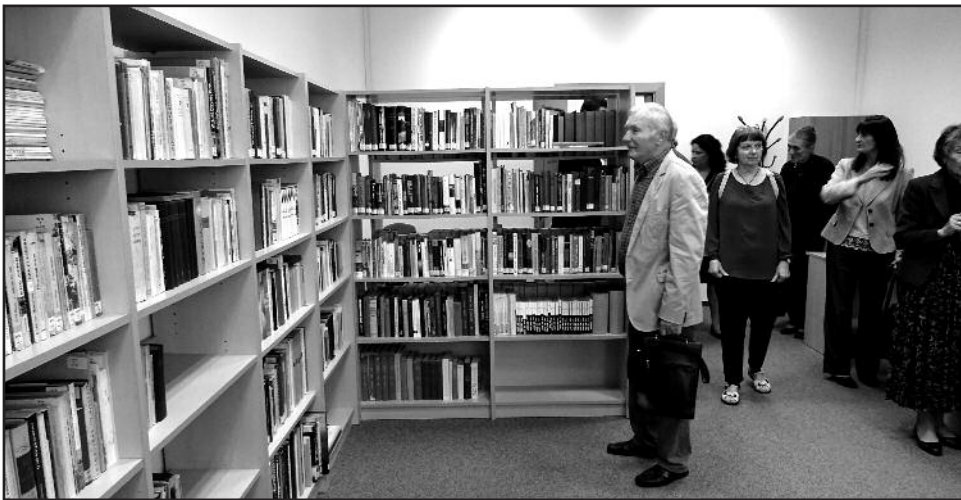
A. Damušis (1908–2003) – žinomas Lietuvos chemikas, mokslininkas išradėjas, pasipriešinimo sovietiniam ir naciniam okupaciniams režimams veikėjas. Gimęs Rusijoje, 1920 m. jis su tėvais grįžo į Lietuvą, baigė Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Technikos fakultetą ir liko jame dirbti. Nuo 1940 m. jis buvo Neorganinės chemijos katedros vedėjas. 1944 m. birželio 16 d. gestapo buvo suimtas ir išvežtas į koncentracijos stovyklą Vokietijoje, 1945 m. balandžio 14 d. amerikiečių kariuomenės išlaisvintas. 1947 m. pradžioje apsigyveno JAV. 1947–1957 m. dirbo Clevelande, 1957–1973 m. – Detroite. Sulaukęs 65 metų ir išėjęs į pensiją, buvo pakviestas į Detroito universitetą. Jo 24 išradimai patentuoti JAV, Kanadoje, Anglijoje ir Prancūzijoje.

A. Damušis buvo ir 1941 m. Lietuvos aktyvistų fronto karinio štabo vadas, vienas Birželio sukilimo Kaune organizatorių ir vadovų, Lietuvos laikinosios Vyriausybės pramonės ministras, 1945 m. įkurtos Lietuvos rezistencijos buvusių politinių kalinių sąjungos vienas kūrėjų ir vadovų. 1946–1952 m. jis buvo Ateitininkų federacijos vyriausiasis vadas, 1948–1954 m. – Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos vicepirmininkas, 1954–1955 m. pirmininkas. 1957 m. įsteigė JAV lietuvių jaunimo Dainavos stovyklą ir jai kelis dešimtmečius vadovavo. Jis aktyviai dalyvavo sovietų okupuotos Lietuvos išlaisvinimo byloje, daug rašė į užsienio lietuvių spaudą, buvo vienas iš radijo stoties „Laisvoji Europa“ redaktorių.

1989 m. A. Damušis pasirašė VDU atkūrimo aktą. Jo archyvas yra saugomas Lietuvos išeivijos institute Kaune. Po 50 metų gyvenimo svetur 1997-aisiais su žmona grįžo į Lietuvą. Pa-

laidotas Petrašiūnų kapinėse Kaune.

Konferencija prasidėjo menine programa, kurią atliko dainininkė Rasa Juzukonytė, jai akompanavo Aušra Motuzienė. Pirmąjį posėdį moderavęs žurnalistas Valdas Vasiliauskas priminė, kad tradicija rengti politinių studijų dienas prasidėjo už Atlanto, ją aktyviai vykdė Los Angeles lietuviai, o Lietuvai atkūrus nepriklausomybę persikėlė į Lietuvą, kai pirmoji studijų savaitė čia surengta netrukus po 1991 metų Sausio 13-osios, iš viso surengti 9 tokie savaitgaliai.

Įkurtas 2013 metais A. Damušio demokratijos studijų centras atvėrė duris lankytojams.

Pasak renginio organizatorių, politinių studijų savaitgalių tradicija susiklostė išeivijoje. Ypač aktyviai šioje srityje veikė Los Angeles (JAV) lietuviai. Politinių studijų konferencijos pradėtos organizuoti septintojo dešimtmečio pradžioje, o nuo 1968 m. politinės studijos buvo rengiamos periodiškai ir buvo išsamiai dokumentuotos: pasisakymai skelbti spaudoje, publikuoti atskirais leidiniais. Tokiu būdu per daugelį dešimtmečių sukurtas turtingas lietuvių politinės minties ir nuoseklios kovos už laisvę paveldas, vis dar laukiantis tyrinėtojų dėmesio. Ir šios konferencijos pranešimai buvo įrašinėjami ir bus paskelbti.

Šįsyk į renginį vėl atvyko iškili Los Angeles lietuvių veikėja, daugeliui gerai pažįstama ir Lietuvą dažnai lankanti Angelė Nelsienė, dažnai pavadinama tautos diplomate. Konferenciją invokacija tęsė kitas buvęs Los Angeles gyventojas, Vilniaus arkivyskupas Gintaras Grušas, pabrėžęs, jog pažinimojo A. Damušį ir dalyvavo ne viename politinių studijų savaitgalyje, kurie palikę gilų įspūdį.

Konferencijos dalyvius sveikino M. Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius profesorius dr. Renaldas Gudauskas, pasidžiaugęs, kad būtent čia įsikūrė A. Damušio demokratijos studijų centras. Jis priminė, kad biblioteka glaudžiai bendradarbiauja su išeivijos lietuviais, dar 1990 metais buvo pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Čikagos Lituanistikos tyrimo ir studijų centru, pagal kurią Čikagoje nuolat stažuojasi bibliotekininkės iš Lietuvos, glaudūs ryšiai palaikomi su Pasaulio Lietuvių Bendruomene (PLB).

„Mūsų biblioteką siejo labai glaudus ryšys su Adolfu ir Jadvyga Damušiais. Laikėme juos mūsų bibliotekos žmonėmis, jie mums padovanojo daug knygų. Centro atidarymas – prasminga ankstesnio bendradar-

Lietuvių išeivijos instituto mokslo darbuotoja Ilona Strumickienė perskaitė labai įdomų pranešimą „Adolfo Damušio nepriklausomos Lietuvos vizija lietuvių išeivijos intelektualinio paveldo kontekste“. Ji pasidžiaugė, kad institutui šeima perdavė A. Damušio itin vertingą archyvą.

Filosofas, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto docentas, politikos apžvalgininkas Kęstutis Girnius analizavo, kaip prieš šimtmetį atsikūrė lietuvių tauta, kaip formavosi lietuvių kalba, kaip į tai reagavo Lietuvos kaimynai. Jis išvelgė pavojų tame, kad vis labiau plinta anglų kalba ir sakė, jog „kai visi kalba svetima kalba, savoji gali tapti muzikų kalba“.

Bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento vyriausiasis metodininkas-tyrėjas, A. Damušio centro vadovas žurnalistas Vidmantas Valiūšaitis skaitė pranešimą „Lietuvos XX a. istorinės dramos mazgas – 1940–1941-ieji“. Jis dar kartą priminė dramatiškus to meto įvykius, analizavo jų priežastis ir pasekmės, prisiminė ir šių dienų aktualijas, atkreipdamas dėmesį į provokacijas ir politinę propagandą iš Rytų kaimynų pusės.

Antrąją konferencijos dieną jos dalyviai žiūrėjo dokumentinį filmą, kuris priminė A. Damušio demokratijos studijų centro kūrimo ištakas. Filosofas, University of South Carolina ir VDU profesorius emeritas Kęstutis Skrupskelis perskaitė pranešimą „Ką jaunasis Kazys Grinius matė Europoje“, kuriame buvo daug idomių detalių apie prezidento kaip gydytojo veiklą, tautos švietimą, mokslo, medicinos ir higienos žinių populiarinimą, pabrėžė K. Griniaus užfiksuotą akivaizdų ryšį tarp mokslo žinių ir tautos gerovės.

Seimo narys politologas Laurynas Kasčiūnas kalbėjo apie tautinės idėjos svarbą Lietuvos valstybingumo byloje, teigdamas, kad tautinė valstybė šiandien yra atsidūrusi kolizijoje su Europos integracija. Jis kalbėjo apie tautinės valstybės idėjos svarbą, priminė Ukrainos pavyzdį, kur nacionalizmas buvo tiesiog būtinas.

Įdomų pranešimą apie slaptausias tarnybas Lietuvoje skaitė žurnalistas Valdas Vasiliauskas, teigdamas, jog okupacinė kariuomenė iš Lietuvos išvesta, tačiau slaptoji dar liko. Jis priminė, kaip į Sąjūdį buvo infiltruoti KBG agentai, kaip sunkiai Lietuvai sekėsi tvarkytis su liustracija ir KBG palikimu. Jo nuomonė, agentūra Lietuvoje jaučiasi saugi, o paskelbti KBG bendradarbių sąrašai su 2500 pavardžių atrodo kaip kapinynas – nė vieno iš jų jau nėra tarp gyvųjų.

Kaip visada įdomiomis išvalgomis pasidalijo filosofas profesorius Vytautas Radžvilas, kurio pranešimo tema buvo „Katalikybė ir politinė laisvė“. Jis pabrėžė katalikybės svarbą istorinių lūžių akivaizdoje ir sulaukė daugiausia klausimų iš auditorijos.

Konferencijoje pranešimus taip pat skaitė filosofas profesorius Alvydas Jokubaitis, Darbo rinkos tyrimų instituto direktorius Boguslavas Gruževskis, teisininkas Vygantas Malinauskas, istorikas Vytautas Sinica. Vyko diskusijos, o po jų surengtas simpoziumas tema „Jie kalbėjo už mus: kuo rezistencinės minties paveldas aktualus dabarčiai?“. Po jo apaštalių Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje buvo aukojamos šv. Mišios, kuriomis ir baigėsi turiningas politinių studijų savaitgalis, o A. Damušio demokratijos studijų centras tęsia savo veiklą ir laukia visų besidominčių.

TELKINIAI

Gedulo ir vilties diena Lemonte

Gedulo ir vilties diena Lemonte buvo paminėta prie paminklo žuvusiems už Lietuvos laisvę.

Birželio 18 d. Pasaulio lietuvių centre (PLC), Lemonte, prie žuvusiems už Lietuvos laisvę ir tremtiniais pastatyto paminklo, JAV Lietuvių Bendruomenės (LB) Lemonto apylinkės valdyba, Bendruomenės nariai ir bažnyčios choro nariai susirinko paminėti Gedulo ir vilties dieną.

Minėjimą pradėjo valdybos pirmininkė Violeta Valaitytė. Ji pranešė, kad pirmųjų trėmių 1941 m. 76-osioms metinėms paminėti bus pasodintas klevėlis, bet dar laukiama leidimų, o vieta jau yra pažymėta.

Tylos minute buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę ir tremtiniai.

Valdybos narė M. Boharevičienė kalbėjo, kad tylos minutė – tai laikas stabtelėti ir prisiminti ištremtųjų, įkaltųjų, negrįžusiųjų žmonių likimus. Kartu tai proga didžiutis, kad šiandien žmonės gyvena laisvoje Lietuvoje. Kiekvienais metais Lietuva ir visi lietuviai prisimena ir iš naujo išgyvena 1941 metų birželio 14-ąją. Ši diena žymi masinių trėmių ir žiauraus

genocido pradžią. Pranešėja priminė, kad per visą tremties laikotarpį ištremta apie 131 tūkst. Lietuvos gyventojų, dar apie 156 tūkst. – įkaltinti.

M. Boharevičienė papasakojo dviejų šeimų likimus. Pirmiausia – apie Bronislavą ir Alfonsą Daudas iš Alytaus. B. Daudienė rašė: „Man ne vosilkos asocijuojasi su trėmimais, o aguonos, skaisčiai raudonus žiedus į saulę tiesiančios, vėjo siūbuojamos, gležnos, augančios pačiose netikėčiausiose vietose, kaip geležinkelio bėgiai ar pakelės, primenančios šviežio kraujo lašus ir gyvąsias žaizdas. Aguonų nepastebėti negalima, užtenka keletos, kad visas ramunių ir rugių laukas įgautų naują prasmę”.

A. Dauda rašė: „Labiausiai atmintyje įstrigo epizodas – naktis, bildesys į langus, šauksmai, liepta susiruošti per valandą. Išvedė arklius, išvarė kiaules... Suvežė mus į paskirtymo punktą. Visus suvarė į gyvulinius vagonus. Nieko nespėjome pasiimti. Toliau laukė nežinomybė. ...Kelią buvo baisi, vagonai perpildyti žmonėmis. Vežamieji pradėjo sirgti. Mirusius išmesdavo. Važiuojome tris sa-

vaites, pakeliui vieną kartą varė į pirtį. Mes dirbome sunkiai, neturėjome pasų. Jie buvo atimti, negalėjome išeiti iš kaimo, reikalavo tik dirbti”.

Įvairiose Sibiro vietose tremtiniai buvo verčiami dirbti medkirčių, geležinkelio tiesėjų ir kitus darbus. Ypač sunki padėtis buvo ištremtųjų ir negyvenamas salas, prie Laptevų jūros. Tai dažniausiai buvo Lietuvos politiniai vadovai, veikėjai, karininkai, inteligentija ir jų šeimos.

M. Boharevičienė papasakojo savo mamos šeimos istoriją. „Dažnai važiuodavome į Ariogalą senu keliu link Dubysos tilto, sustodavome prie šaltinio atsigerinti vandens. Parsiveždavome jo lyg švento, nes tai mano senelių šaltinio vanduo, prieš karą vamzdžiais nuleisto nuo kalno. Iki šiol žmonės ten sustoja atsigaivinti šaltu vandeniu. Kiekvieną kartą pakeldavome akis į kalną, kur kadais stūksojo puiki, skardiniai stogais Benedikto Barkausko ir Antaninos Sadauskaitės-Barkauskių sodyba. Nieko neliko, tik erškėtožemis apaugę laukai.

Ankstyvą 1945 m. sausio 6 d. rytą buvo nušauti mano keturi dėdės: Ka-

zimieras, Zenonas, Mečislovas ir Vytautas. Patekėjusi blyški saulė apšvietė jų kūnus, sumestus kaime, viduryje aikštės. Teisūs kaimo žmonės, kurie ant paminklo Barkauskų žuvimo vietoje užrašė žodžius: „Skausmo gilumu, liūdesio didumu gyva Lietuva”. Mano dėdės, trokšdami laisvos Lietuvos, nepakluso žiauriam gyvenimo ir kitos valstybės reikalavimui – pasirinko mirtį – skaudžiausią kelią!

Trejus metus senelio šeima gyveno baimėje. 1948 m. gegužės mėnesį atvykusi operatyvinė grupė išvežė į Sibirą abu mano senelius ir dėdes – Antaną, Joną ir tetą Mariją Barkauskus. Mano senelė mirė Sibire, neišlaikė jos širdis keturių vaikų netekties. Per Atgimimą atsivežėme jos palaikus iš Sibiro ir palaidojome šeimos kape. Kiek stiprybės, tvirtybės ir meilės savo širdyje turėjo mano senelis – atlaikyti darbą Amerikos anglių kasyklose, grįžti į Lietuvą, netekti keturių vaikų, iškęsti šeimos, namų netektį, Sibiro šaltį, badą ir vargą, grįžti iš Sibiro ir, sulaukus 92 metų, ramiai numirti gimtinėje”.

Turime išsaugoti tremtinių atminimą. Mokykime savo vaikus ir anūkus pilietiškumo.

Buvo pacituoti Žydų bendrijos Lietuvoje pirmininkės Fainos Kukliansky žodžiai: „Tremties skausmas yra bendras – pažįstamas Lietuvos žmonėms iš kone visų tautinių grupių. Gedulo ir Vilties diena, mūsų nuomone, taip pat yra ir Valstybės diena. Represijų patirtis yra skaudi mums visiems, tačiau bendras skausmas turi vienyti, o ne skaldyti. Juk taip suprantama ir žmogiška, kad visų tremtinių gyvenimas buvo išniekintas, visi turėjo bendrą svajonę – grįžti namo, į Lietuvą”.

Valentinas Boharevičius perskaitė Algirdo Ežerėno eilėraštį „Tremtinys”, o M. Boharevičienė – Vitalijos Bogutaitės-Keblys eilėraštį „Mano žemė”.

Bažnyčios choras, pritariant susirinkusiems, sugiedojo Lietuvos himną ir dar tris dainas.

Priminta, kad kartu su „Misija Sibiras” yra vykdoma Atminties akcija: „Ištark, Išgirk, Išsaugok”. Rašykite tremtinių vardus, pavardes, jų likimus. Rašysime Atminties knygą ir ją perskaitysime minėjimo metu kitais metais. Prašome siųsti savo šeimos, giminių, draugų, pažįstamų tremtinių vardus ir pavardes, pridėkite, jei žinote, jų trumpą gyvenimo istoriją ir siųskite email: ltmarija@gmail.com

Rengėjų info

Marija Boharevičienė (k.) susirinkusiems papasakojo savo mamos šeimos istoriją, kuri panaši į daugelio lietuvių šeimų likimus.

Dalios Kavaliauskienės nuotraukos

Sergėti, kad nepasikartotų

DR. VIKTORAS STANKUS

Baisiojo birželio sukaktį **Clevelande** gabiai suorganizavo **Baltų komitetas** (Baltic American Committee of Greater Cleveland) ir jo pasišventusi prezidentė **Mylita Nasvytienė**. Prisiminimo šventė prasidėjo iškilmingai vėliavų eisenai įžengiant į **Šv. Kazimiero parapijos** šventovę. Susikaupę susirinkusieji pagarbiai sugiedojo **JAV** himną.

Ekumenines apeigas oriai atnšavo dvasininkai: **Šv. Kazimiero** parapijos klebonas **Juozas Bacevičius**, dr. **Sarma Eglite**, dr. **Paul Barbins**, kuris atliko ir homiliją. O pasaulietis **Peter Orro** skaitė skaitinį. Religinės giesmės, himnus jausmingai giedojo **Šv. Kazimiero parapijos** choras (tarp choristų buvo ir **LB** apylinkės pirmininkas **A. Guđen**as), choro gabi vadovė ir vargonininkė **Roma Bandzienė**; muzikaliai kanklėmis akompanavo **Virginia Rubinski**.

Apeigos bažnyčioje baigtos sugiedojus „Lietuva brangi“ bei **JAV**, **Estijos**, **Latvijos** ir **Lietuvos** himnus. O tada susirinkusieji skubėjo į **Lietuvių** namų **Gintarinę salę** (Amber Ballroom) išklausyti „United Ukrainian Organizations“ **Ohio** prezidentės advokatės **Martos Liscynsky** kalbos apie tragiškus birželio įvykius, – privalome budėti, kad tai nepasikartotų.

Advokatė **Liscynsky** susirinkusiems, kurių buvo arti šimto, pristatė **Baltų komiteto** viceprezidentę estę **Eriką Puusaar**. **Liscynsky** įrodė, kad **Baltų genocido** pradžia – 1939 m. rugpjūčio 23 d. sovietų-nacių suokalbį ir paktas. **Hitleris** puolė užimti **Vakarų Lenkiją**, o sovietai – pasiglemžti **Rytų Lenkiją**. Slaptu protokolu **Estija**, **Latvija**, **Lietuva** atiteko sovietams, bet siauras **Suvalkijos** ruožas paliktas **Vokietijai**.

1940 m. birželio 9-ąją 435 000 sovietų karių (300 000 vien **Lietuvai**), 3 000 tankų pasiruošė užimti **Baltų** valsty-

bes. Iki birželio 12-osios sovietai užėmė **Baltų** laivynus, nuėmė nuo skrydžių jų lėktuvus, o birželio 15-ąją okupavo pačias valstybes. Buvo užima **Moldova**, **Vakarų Ukraina**, o **Suomijos** ruožas buvo užimtas jau 1940 m. kovo mėn. Sovietai ruošėsi trėmimams, ir **Baisųjį birželį**, 1941 m. birželio 14–18 d., jau riedėjo sunkvežimiai, suimtus žmones vežę į geležinkelio punktus. Tą baisųjį mėnesį iš **Estijos**, **Latvijos** ir **Lietuvos** į pradžutį **Sibire** buvo išvežta daugiau kaip 42 000 – daugiausia **lietuvių** (**Lietuvos Raudonojo Kryžiaus** duomenimis – 34 000). Iš jų – 70 proc. moterys ir vaikai. Tikslas – sunaikinti tautas (ethnic cleansing). Tuo metu žmonės buvo tremiami ir iš **Vakarų Ukrainos** bei **Moldovos**. Ilgainiui, per visą trėmimo laikotarpį, kuris tęsėsi ir po **Antrojo pasaulinio karo**, iš sovietų okupuotų žemių buvo išstremta daugiau kaip 500 000 žmonių.

Šiandien **Vokietija** prisiima atsakomybę už nacių **Vokietijos** padarytą žalą **Europos** žmonėms ir valstybėms, tik ne **Rusija** už sovietų nusižengimus prieš **Baltų** valstybes, prieš žmoniją. Šiandien **Rusija** skelbia **V. Putino** doktriną, kad turi teisę ginti ne tik rusus **Baltų** valstybėse (kuriuos okupacijos metu ten atgabeno), bet ir rusakalbius. Tankai gali riedėti į **Baltų** valstybes (ši rudenį 200 000 rusų karvių bus atgabenta prie **Lietuvos** sienų kariniams manevrams), kaip jie riedėjo 2014 m. užimant **Krymą** ir bandant pasiglemžti **Rytų Ukrainą**.

Turime atsispirti. Ką **Lietuva** ir **Amerikos lietuviai** daro remdami **Ukrainą**? Kad **Clevelande** gyvenantys įvairių tautybių atstovai dirba kartu, rodo susitikimai su senatoriumi **R. Portman**, kitais **JAV** senatoriais ir **Kongreso** nariais, nuo agresyvių kaimynų užstojant **Ukrainą** ir stengiantis per **NATO** apsaugoti ir **Baltijos** valstybes. Turime apsisaugoti nuo naujo genocido.

Advokatė **Liscynsky** siūlo bendromis jėgomis ši rudenį plačiau **Amerikos** žiniasklaidai, **JAV** Kongresui

Ekumeninės apeigos: latvių baptistų dvasininkas dr. Paul Barbins; latvių liuteronų dvasininkė dr. Sarma Eglite; Šv. Kazimiero parapijos klebonas Joseph Bacevice (Juozas Bacevičius). Skaitinį skaitė estų atstovas Peter Orro.

Po apeigų dalyviai su **JAV**, **Estijos**, **Lietuvos**, **Latvijos**, bendra **Baltijos** šalių, **NATO** ir **Europos Sąjungos** vėliavomis. Pirma iš k. – **Clevelando** **Baltų komiteto** prezidentė **Mylita Nasvytienė**.

Dr. Viktoro Stankaus nuotraukos

pristatyti mūsų tautų genocidą: **Ukrainoje** (per **Holodomorą**, prievartinį badmetį, žuvo 7 milijonai), **Baltijos** valstybėse, **Moldovoje**, **Armėnijoje** ir kitur. Negalima leisti genocidui pasi-

kartoti. Negalima leisti užmiršti, kad 1936–1952 m. nuo **Sovietų Sąjungos** varkarinių sienų į tolimąjį **Sibirą** ir **Centrinę Aziją** sovietai ištrėmė iš viso 3 milijonus žmonių.

Sėkminga „Kugelinė“ artina prie tikslo

Birželio 18 d. sekmadienį **Beverly Shores** lietuviai šventė tradicinę „Kugelinę“. Šiemet ji buvo kitokia. Ir ne tik dėl to, kad sutapo su Tėvo diena, bet, svarbiausia, dėl to, kad turėjo ypatingą tikslą. Šiemet visos šventės surinktos lėšos skirtos paminklinio ženklų-pavadinimo „**Lituanica Park**“ pastatymui.

Beverly Shores **Amerikos** lietuvių klubo dėka 1968 metais buvo įkurtas „**Lituanica**“ parkas. Tai įvyko beveik prieš 50 metų. 2018 metų vasario mėnesį švėsimė 50-metį. Tuo pačiu metu švėsimė **Lietuvos Nepriklausomybės Akto** paskelbimo 100-metį. Parke yra įamžintas **Dariaus** ir **Girėno** skrydis per **Atlantą**, tačiau žymeklio su parko pavadinimu nėra. Todėl klubo valdyba, gavusi klubo narių pritarimą ir **Beverly Shores „Lituanica“** parko administracijos sutikimą, ėmėsi darbo. Jau paruoštas projektas, kurį vykdys „**Boulder Designs**“. Tačiau tam reikalingos lėšos – 4,500 dol. Pradžiai padaryta: gavome pranešimą, kad **Lietuvių Fondo Pelno** skirstymo komitetas, sudarytas iš 3-jų **Lietuvių Fondo** ir 3-jų **JAV Lietuvių Bendruomenės** atstovų, peržiūrėjo mūsų klubo pateiktą projektą ir nusprendė skirti 500 dol. Klubas dėkingas už paramą. Klubo narių susirinkime, kuris įvyko gegužės 21 d., surinkta 620 dol. Dėkingi už aukas **Kęstučiui Pociui**, **Romai Dambrauskas**, **Adai Sutkus**, **Ilonai Laucius**, **A. Zeikui**, **Joseph Klumle**, **Evaldui Rudzevičiui**, **Vytui Markevičiui**.

Nesunku suderinti malonų bendravimą gamtoje ir kilnų tikslą – tereikia gerų norų ir talkos.

R. Sidabrienės nuotr.

Šauni klubo valdyba: **Julius derino**, kad būtų statyti stalai ir atneštos kėdės, aciū **Gintarui** už pagalbą. Kad svečiai galėtų pasivašinti šaltu alučiu, rūpinosi **Andrius** ir **Julius**. Kokia „**Kugelinė**“ be kugelio. Tuo pasirūpino **Diana**, o jai talkino jos dukra **Laimutė**. Aciū moterims, kurios papildė stalą mišrainėmis ir salotomis bei pyragais. Aciū **Natalijai Vaznelienei**, kuri atnešė lietuviškų plokštelių, lininių rankšluosčių bei nérinių. Suaukotos lėšos buvo paskirtos projektui. Po „**Kugelinės**“ klubo iždininkė **Loreta Kasparas** pranešė tikrai gerą žinią, kad „**Li-**

tuanica Park“ projektui aukoj: **N. ir J. Vazneliai**, **R. ir K. Sidabrai**, **V. Noreika**, **L. Kasparas**, **A. Urba**, **M. Ambrozaitis**, **I. Nelson**. Suaukota 1,060 dol.

Jei kas norėtų prisidėti auka prie „**Lituanica Park**“ ženklų-pavadinimo pastatymo, čekius siųskite: **American Lithuanian Club** (*Memo: Lituanica Park*) adresu: **American Lithuanian Club**, PO Box 702, **Beverly Shores, IN 46301**.

Rūta Sidabrienė, **Beverly Shores** **Lietuvių klubo** pirmininkė

Teofilius Matulionis – palaimintasis!

Prezidentė Dalia Grybauskaitė palinkėjo, kad Palaimintasis arkivyskupas T. Matulionis taptų moraline atrama ir stiprybės šaltiniu kiekvienam Lietuvos žmogui. Roberto Dačkaus nuotr.

Atkelta iš 1 psl.

Arkiv. G. Grušas: Prašykime Teofiliaus malonių

Į iškilmes Vilniuje suplūdo kelios dešimtys tūkstančių tikinčiųjų iš Lietuvos bei užsienio, tarp jų – 600 kunigų, 35 užsienio vyskupai, 4 kardinolai.

Iškilmingos šv. Mišios vyko lotynų kalba, jose dalyvaujantys žmonės gavo knygeles su lietuvišku giesmių vertimu bei natomis. Bendrame chore giedojo choristai iš Marijampolės, Kauno, Molėtų, Vilniaus. Grojo Kariinių oro pajėgų pučiamųjų orkestras. Šiai progai skirtą homiliją pasakė kardinolas A. Amato.

„Tegul Palaimintasis Teofilius būna jūsų gyvenimo nuotykiu bendrakeleivis! Nuo šiol jūs turite misiją ir įpareigojimą: kaip Teofilius mylėkite tiesą ir niekada nesilenkite melui. Tiesa padarys jus laisvus. Siunčiu jus kiekvieną į savo vyskupiją, savo miestą, savo namus paskelbti: ‘Garbė Dievui! Lietuva turi naują palaimintąjį, kuris mus užtaria ir drąsina tikėti gėrio pergale’, – Mišių pabaigoje į jaunimą kreipėsi Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininkas Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas. Šiomis dienomis Vilniuje vyksta Lietuvos katalikiško jaunimo dienos.

G. Grušas patvirtino, kad yra vilčių, jog arkivyskupas T. Matulionis gali būti paskelbtas šventuoju. Bet tam reikia, kad žmonės prašytų jo užtarimo, kad įvyktų stebuklą.

Iškilmėse dalyvavo kelios dešimtys tūkstančių žmonių, tarp jų ir Prezidentas Valdas Adamkus su žmona Alma (viduryje). Roberto Dačkaus nuotr.

Prezidentė D. Grybauskaitė: Šiandien valstybei – išskirtinė diena

„Šiandien ypač aiškiai girdime plakant istorinę širdį. Iš atokiausių Lietuvos vietovių tūkstančiai susirinko pagerbti birželį gimusio ir taip pat birželį beatifikuoto mūsų tautiečio arkivyskupo Teofiliaus Matulionio. Aikštėje matau ypač daug jaunų, laisvės kartos žmonių. Laisvės, kurios praradimo pasekmes tvirtai atlaikė arkivyskupas. Taip sutapo, kad šį mėnesį prisimename ir skaudžiausią valstybės patirtį: okupaciją, masinius trėmimus ir tūkstantines aukas – visa, ką teko išgyventi mūsų žmonėms. Palaimintasis Teofilius Matulionis – vienas iš jų“, – sakė iškilmėse dalyvavusi Prezidentė.

Šalies vadovė palinkėjo, kad Palaimintuoju paskelbtas arkivyskupas taptų moraline atrama ir stiprybės šaltiniu kiekvienam Lietuvos žmogui.

Po apeigų T. Matulionio relikvijos buvo nuneštos į Ka-

tedrą – iki 11 val. v. buvo galima prašyti Palaimintojo Teofiliaus užtarimo asmeniškai.

Popiežius: T. Matulionis – drąsus tikėjimoir žmogaus orumo gynėjas

Popiežius Pranciškus sekmadienį Vidudienio maldos dalyviams šv. Petro aikštėje kalbėjo apie Vilniuje sekmadienį vykstančias arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijos iškilmes.

„Šiandien, Vilniuje, Lietuvoje, palaimintuoju skelbiamas vyskupas Teofilius Matulionis, nužudytas iš neapykantos tikėjimui 1962 metais, kai buvo vos ne 90 metų amžiaus. Garbinkime Dievą už šio drąsaus tikėjimo ir žmogaus orumo gynėjo liudijimą. Pasveikinkime plojimu jį ir visą lietuvių tautą“, – sakė Šventasis Tėvas.

ELTA

Sarkofagas su vyskupo Teofiliaus Matulionio palaikais įnešamas į Vilniaus Katedrą. Gedimino Savickio nuotr.

Vyskupai iš Lietuvos ir kitų pasaulio šalių dalyvavo istoriniame įvykyje – skelbimo palaimintuoju iškilmėse. Gedimino Savickio nuotr.

Amerikietė, fotografuodama Lietuvoje, pamilo šią šalį

Nuotrauka atminimui ir Balzeko lietuvių kultūros muziejaus archyvu: (iš k.) Anna Reich, muziejaus prezidentas Stanley Balzekas Jr. ir direktorė Rita Janz.

Šis lietuvis „afganas“ savo gyvenimą paskyrė tam, kad sustabdytų smurtą.

Parodos nuotr.

VIRGINIJA PETRAUSKIENĖ

„Aš – afganas. Mane gerbė. Mane prakeikė. Mane vadino internacionalistu, karo veteranu, manimi didžiavosi. Man sakydavo: 'Okupantas, grobikas, žmogžudys' ir aš nežinodavau, ką atskirti, iš gėdos nuleisdavau akis. Mane užmiršdavo. Aš kentėjau dėl patyčių ir savo aukos bereikalingumo. O aukai aš atiduodavau patį brangiausią – gyvybę.“

Iš įrašo Afganistano karo dalyvių asociacijos tinklalapyje

Ar įmanoma fotografijose perteikti žmonių patirtį ir ypatingus išgyvenimus? Ar taikos metu laisvoje Lietuvoje fotografuotų vyrų portretai gali papasakoti apie jų dramatišką patirtį Afganistano kare? Kare, vykusiame 1979–1989 m., kuriame jie labai nenorėjo, bet buvo priversti kariauti tuometinės okupacinės Sovietų Sąjungos armijos karių gretose?

Į šį klausimą padėtų atsakyti fotomenininkės Annos Reich fotografijų paroda „No One Asked Us“ („Niekas mūsų neklausė“), neseniai atidaryta Balzeko lietuvių kultūros muziejuje (6500 S. Pulaski Rd., IL 60629). Kalifornijoje gimusi amerikietė fotografė, kurdama savo projektą ir užmezgusi ryšį su grupe lietuvių, Afganistano karo veteranų, pamilo ir pačią Lietuvą. Jauna menininkė ne tik pati jau kelis kartus aplankė mūsų tėvynę, bet neseniai ten nusivėžė ir savo amerikiečių studentų 26 žmonių grupę.

Į Annos Reich parodos atidarymą Balzeko muziejuje susirinkę žmonės turėjo progą pasiklausyti autorės pasakojimo apie jos patirtį, įgytą Lietuvoje, kuriant vadinamųjų „afganų“ portretus, išgirsti trumpai perpasakotas šių žmonių istorijas. Kokį antspaudą žmogaus gyvenime palieka karas, kuriame jis buvo priverstas dalyvauti? Kaip ši patirtis keičia mąstymą ir nulemia pasirinkto kelio kryptį?

Muziejuje pristatydama nuo 2013 m. iki 2016 m. kurtą savo projektą ir fotografijų parodą, Anna Reich susirinkusiems prisipažino, kad jai teko net kelis kartus pervažiuoti visą Lietuvą, lankant namuose būsimųjų fotografijų herojus. „Aš norėjau su jais kalbėtis jų namuose, todėl pati save pas juos 'pasikviečiau', juokėsi fotomenininkė. Ji, prieš fotografuodama savo pašnekovus, su jais, vertėjo padedama, kalbėdavosi po tris ir daugiau valandų. Ir tų ilgų pokalbių santraukos, kurias išgirdo į parodą susirinkę žmonės,

Prieš parodos atidarymą – pokalbiai.

Autorė turėjo apie ką pasikalbėti su Vietnamo karo veteranu Jerry Gedvillas ir jo žmona Brigitta.

V. Petrauskienės nuotraukos

nepaliko nė vieno abejingo.

„Kai išvykau kariauti į Afganistaną, buvau berniukas – gal 18 ar 19 metų. Pats dabar turiu 21-erių sūnų. Kaip niekad suprantu, ką jautė mano mama, kai aš buvau išsiųstas kariauti į Afganistaną“, – prisipažino vienas pašnekovas.

Kitas, Sibire gimęs, Lietuvoje gyvenantis Sergejus, papasakojo savo tragišką patirtį: Afganistano kalnuose 30 kareivių būrys pateko į pasalą. Susišaudymo metu daugiau nei trečdalis žmonių žuvo, kiti buvo sužeisti. Gyvas likęs Sergejus pasižadėjo kiekvieno žuvusiojo tėvams parašyti laiškus, nes jautė atsakomybę tą padaryti.

Kiek pašnekovų, tiek likimų. Vienas, vardu Vytautas, grįžęs iš karo baigė teisės mokslus, tapo aktyviu kovotoju už vadinamųjų „afganų“ teises, įkūrė buvusių šio karo dalyvių asociaciją, parašė ir išleido knygą apie Afganistano kare dalyvavusius lietuvius. Knygų apie šį karą parašė ir išleido kitas lietuvis „afganas“ Zigmas.

„Karas Afganistane buvo didelė Rusijos klaida. Bet mūsų niekas neklausė, ar norime jame kariauti“, – kal-

bėjo ne vienas buvęs kareivis. Dabar, Lietuvai tapus nepriklausoma, „afganai“ tarsi atsidūrė užribyje. Bet jie niekur nedingo, gyvena tarp kitų su savo skaudžia patirtimi ir praradimais.

Anna Reich sakė norėjusi palyginti „afganų“ patirtį su amerikiečių, kovojusių Vietnamo kare patirtimi. Nes pati yra bendravusi su amerikiečiais, kuriems teko gydytis nuo Vietnamo karo „dovanos“ – potrauminio streso. Beje, į parodos „No One Asked Us“ atidarymą atvyko ir vienas buvęs Amerikos armijos jūrų pėstininkas, Vietnamo karo veteranas Jer-

ry Gedvillas. Jis patikino, kad karo sukeltą potrauminį stresą jam padėjo nugalėti tik atsisukimas į Dievą ir tikėjimą.

Susirinkusieji pasižiūrėti parodos uždavė autorei nemažai klausimų, diskutavo. Kodėl ji pasirinko Lietuvą šiam projektui? Kaip čia surado pašnekovus „afganus“, sutikusius su jauna užsieniete pasidalinti savo skausmingomis istorijomis? Lietuva kūrėjos kelyje atsirado likimo valia. Taip mano pati Anna Reich. Gyvendama Islandijoje, ji turėjo galimybę atvykti į Lietuvą ir ten imtis šio projekto. Amerikietės norą apsilankyti Lietuvoje lėmė ir tai, kad Annos Reich protėviai buvo slavų kilmės ir, kaip spėja pati Anna, jie galėjo gyventi kažkur netoli Lietuvos. „Netrukus Lietuvą aš tiesiog išsimylėjau“, – prisipažino fotomenininkė.

Savo pašnekovų ir fotografijų herojų Anna Reich ieškojo internetu, tačiau jai teko gerokai pasistengti, kad įgytų šių žmonių pasitikėjimą ir galėtų pasiklausyti jų pasakojamų istorijų. Dauguma veteranų sakė nenorintys prisiminti to, ką teko patirti. Tačiau buvo ir tokių, kurie sakė vertinantys šią savo gyvenimo patirtį. Kai kurie išreiškė norą nuvykti į Afganistaną kaip turistai ir aplankyti tas vietas, kuriose jiems teko būti karo metu.

Parodos lankytojų dėmesio sulaukė fotografija, kurioje – rūstaus veido vyras, įamžintas ant sienos sukabintų peilių kolekcijos fone. „Jis savo gyvenimą paskyrė tam, kad galėtų sustabdyti smurtą. Tai savignyos mokytojas“, – sakė autorė.

South Dakota University dėstanti Anna Reich yra surengusi dešimt personalinių meninės fotografijos parodų Lietuvoje, Rusijoje, Amerikoje. Taip pat yra aktyvi kolektyvinių parodų dalyvė.

Parodą Balzeko lietuvių kultūros muziejuje galima lankyti iki rugpjūčio 31 dienos.

**Skaitykite „Draugą“
oro uoste, autobuse,
vasarnamyje,
gamtoje – visur,
kur tik norite,
naudodamiesi iPad!**

Birželio sukilimo vilties žiburėliai

ZIGMAS TAMAKAUSKAS

Birželio mėnuo, kaip ir kiekvienais metais, žymi mūsų tautą palietusius svarbius įvykius – lietuviškos spaudos draudimo pradžią, 1926 metais pradėtas transliuoti Lietuvos radijo laidas, sovietų okupaciją, okupanto vykdytą mūsų žmonių genocidą, tremtį, 1949 metais VLIK'o iniciatyva priimtą Lietuvių chartą, Lietuvos Sąjūdžio gimimą, jo organizuotą Gedimino aikštėje pirmąjį daugiatūkstantinį mitingą.

Šis birželis žymės dar vieną istorinį įvykį – Vilniuje paskelbtas palaimintuoju mūsų tautos dvasingumo puoselėtojas ir gynėjas, perėjęs visus sovietinių lagerių baisumus – arkivyskupas Teofilius Matulionis. Žingsnis po žingsnio artinamės prie Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo. Tačiau šiuos žingsnius kai kas savo darbais ar kalbomis stengiasi apkartinti. Pasigirsta save sušiekšminusių tituluotų balsų, tamsinančių dr. J. Basanavičiaus asmenybę, jo veiklą, tautinės valstybės kūrimo procesą. Kai kam – ir tautinės atgaivos Dainų šventės jau kokčios, sistemingai stabdoma visuomenės norimo patriotinės istorinės krypties paminklo statyba Lukiškių aikštėje, brukant kažkokią surūdijusio vamzdžio pavidalo abstrakciją, Seime rengiama tikra lietuvių kalbos išdavystė, proteguojant pirmame paso puslapyje nelietuvišką vardų ir pavardžių rašymą. Kai kurie balsai stengiasi apjuodinti ir mūsų tautos pasipriešinimo veiksnį – Birželio 22–28 d. sukilimą. Apie šį sukilimą kiek plačiau ir pakalbėsime.

Birželio sukilimas, jo žingsnių eiga – tai garbingas mūsų istorijos, mūsų kovų dėl laisvės puslapis, kurio negali užtemdyti jokie pakampių šešėliai. Pažvelkime į tuos pirmosios sovietinės okupacijos metus, kurie iššaukė žmonių ryžtą sutraukti sovietines grandines ir nusimesti nelaisvės pančius.

Didėja sovietinis teroras, miestuose kyla įvairių produktų kainos, mažėja gyventojų perkamoji galia, stinga savo pertekliumi Nepriklausomybės metais garsėjusių maisto produktų, paskelbtos naujos prievolės, ypač sekinančios kaimo ūkininką. Atsirado nauji žodžiai, tokie kaip „sabotažas“, „buožė“, „liaudies priešas“, „kolchozas“... Su didėjančiu kolonistų atvykimu – didėja krašto rusinimas, Bažnyčios persekiojimas, lietuvių tautinės savigarbos slopinimas, masiniai žmonių suėmimai. Suiminėjant žmones, griauinant Lietuvos sanklodą, aktyviai Maskvai talkina Antanas Sniečkus, Aleksandras Guzevičius, Mečys Gedvilas, Justas Paleckis bei į juos panašūs savo tautos duobkasiai. Pradėta naikinti ir mūsų kultūra. Petrašiūnų popieriaus fabrikas vos spėjo „ryti“ čia suvežtas krūvas knygų. Kai kur nepatinkančios atėjūnams knygos buvo tiesiog deginamos vietose. 1941 metų birželio 14 dienos naktį prasidėjo Lietuvos gyventojų trėmimas, tos baisios birželio dienos, kurios ir turėjusiems dar kažkokią iliuziją, parodė tikrąjį okupanto veidą, jo tikslus. Kaninių krauju nusidažė daugelis Lietuvos vietų. Ypač išgarsėjo žudynės Červenėje, Pravieniškėse, Panevėžyje,

Budavonės miške, Pažaislio šile, Skaruliuose, Rainiuose. Rainiuose sovietinių žmogžudžių buvo nukankintas ir mūsų žinomo signataro, antisovietinio pasipriešinimo dalyvio, 2014 m. rudėnį jau išėjusio į Viešpaties namus, Liudviko Simučio tėvas Adomas. Daugelis manė, kad tik karas – vienintelė viltis išsivaduoti iš šios raudonojo košmaro nakties. Žmonės jo laukė. Poetas Vincas Mykolaitis-Putinas tomis dienomis rašė: *Mūs gimtinės rūmūi suliepsnojus, / Skundo, ašarų, verksmų gana! / Tegul griauina nedarnius sienojus / Bombų smūgiai ir ugnių liepsna.*

Pradėjo formuotis ir pirmieji pasipriešinimo okupantui būriai, atsirado pagrindinės organizacijos, kaip antai „Laisvosios Lietuvos sąjunga”,

kitais suimtais aktyvistais po baisių kankinimų buvo sušaudyti sovietinio karinio tribunolo nuosprendžiu. Išdraskius Vilniaus štabą, sukilimo vadovavimą perėmė Kaunas. Čia pagrindinis Lietuvos aktyvistų fronto štabas, vadovaujamas Leono Prapuolenio, buvo įsikūręs atskirame specialiaame kambaryje Prisikėlimo parapijos senelių prieglaudos ligoninėje Aukštaičių gatvėje. Lauke nuolat būdavo patikimas sargybinis, kaip tas Antanėlis Naumiestyje, saugojęs savo budrią akimi dr. Vincą Kudirką nuo rusų žandarų išpuolio.

Birželio 22 dieną 5 val. ryto Juozo Rudoko vadovaujamas sukilėlių būrys užima paštą. Sovietinės kariuomenės pagąsdinimui rusų kalba padaromas pranešimas, kad „vokiečių desantas už-

skelbiama džiugi žinia: „Susidariusi Laikinoji vėl naujai atgimstančios Lietuvos vyriausybė šiuo skelbia atstatanti Laisvą ir Nepriklausomą Lietuvos Valstybę. Prieš viso pasaulio tyrąją sąžinę jaunoji Lietuvos valstybė entuziastingai pasižada prisidėti prie Europos organizavimo naujais pagrindais. Žiauraus bolševikų teroro iškankinta Lietuvių Tauta ryžtasi kurti ateitį tautinės vienybės ir socialinio teisingumo pagrindais”. Čia pat buvo paskelbtas Lietuvos Laikinosios vyriausybės narių sąrašas, sugiedotas Lietuvos himnas. Pasauliui įvairiomis kalbomis per radiją buvo skelbiama, kad Lietuva atstato sovietų sulaužytą savo Nepriklausomybę, paneigdamą mitą apie „savanorišką įsijungimą” į Sovietų Sąjungą. Kaip ra-

1941 m. Birželio sukilėlių memorialas Kauno senosiose kapinėse. Kairėje – „Kryžius-medis“ (skulptorius Robertas Antinis).

leidusi laikraštį „Laisvoji Lietuva” ir kt. 1940 metų spalio 9 dieną slapta pogrindžio organizacijų atstovų susirinkime nutarta susijungti į vieną organizaciją, kuri vėliau pasivadino Lietuvių aktyvistų frontu (LAF). Šios sujungtos organizacijos išsamią programą parengė Antanas Maceina.

LAF tikslas buvo ruošti sukilimui ir atkurti Lietuvos nepriklausomybę. Kadangi LAF buvo jungiamoji organizacija, atstovavusi įvairius mūsų tautos sluoksnius – jos sprendimai buvo teisėti, kaip ir teisėtas jos vadovaujamas Birželio sukilimas.

Rengiant sukilimą, Lietuvoje buvo sudaryti du štabai – vienas Kaune, kitas Vilniuje. Šie štabai patvirtino 1941 metų balandžio 22 dieną pogrindyje sudarytą Lietuvos Laikinąją vyriausybę. Gali kilti klausimas, kodėl neužteko vieno, centrinio vadovaujančio štabo? Į šį klausimą atsakė mūsų pokalbio metu jau dabar Amžinybėje besiilsintis tuometinės Laikinosios vyriausybės pramonės ministras Adolfas Damušis: „Dviejų štabų sudarymas tuomet buvo reikalingas ir dėl to, kad vieną sovietams likvidavus – liktų kitas, nebūtų nuslopintas sukilimo gyvybingumas”. Šią tiesą patvirtino tolimesni įvykiai. 1941 metų birželio 8 dieną Vilniuje buvo suimtas vienas iš sukilimo organizatorių Vytautas Bulvičius. Vytautas Bulvičius su

ėmė Kauną”. Paskui buvo atjungtas okupacinės kariuomenės ryšių palaikymo su Maskva mazgas. Tai, žinoma, iššaukė sovietinės kariuomenės sutrikimą. Pulkininko Juozo Vėbros būrys užima Kauno radijo stotį. Pilypo Naručio žmonės – Radiofoną. P. Narutis, turėjęs Lietuvos Laikinojoje vyriausybėje viceministro rangą, labai aktyviai vadovavo LAF jaunimo grupei. Vokiečių okupacijos metais jam teko Štuthofio koncentracijos stovyklos kalinio dalia, kurią jis pats pavadino „Štuthofio akademija”... (2000 m. Pilypą Narutį popiežius Jonas Paulius II apdovanojo Šv. Grigaliaus Didžiojo ordinu, o 2002 m. Lietuvos Prezidentas – Vyčio Kryžiaus ordinu). Šauniai dirbo ir Romas Šatas su savo bendražygiais, konstruodami nedideles radijo stotis. Vėliau Romas Šatas – fizikos-matematikos profesorius, pasižymėjęs savo sumanumu dirbdamas JAV karinių pajėgų branduolinės energetikos laboratorijoje.

Lietuvai paskelbta džiugi žinia

Daktaras Adolfas Damušis, Leonas Prapuolenis ir Juozas Vėbra parengia atsisaukimo į tautą Deklaracijos tekstą. 1941 metų birželio 23-čiosios dienos 9 val. 28 min. per Lietuvos radiją LAF Vyriausiojo štabo vardu žodį taria Leonas Prapuolenis. Visai Lietuvai

šoma prisiminimuose, žmonės tai išgirdę verkė iš džiaugsmo, vienas kitą sveikino, prie pastatų buvo keliamos lietuviškos Trispalvės vėliavos, Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje pradėjo gauti Laisvės Varpas, prie Nežinomo kareivio kapo susirinkusi minia meldėsi, giedojo giesmes, tautos himną. Šitas didingas tautos išsivadavimo nusiteikimas mano atmintyje yra išlikęs lyg išpūdingiausia penkerių metų vaikystės pasaka – išgirsta ir savo akimis matyta Šakių miesto aikštėje, kur susirinkusi daugybė žmonių minėjo besitraukiančios rusų kariuomenės nužudytų vietinių žmonių pavardes, sovietų piktadarybes, Trispalvių vėliavų gūsyje sveikino Lietuvos prisikėlimą, giedojo himną, liejosi orkestro garsai. Šis įvykis brėsdamas širdyje kartu su mano tėvų patriotine nuostata turėjo didelio poveikio ir tolimesnio mano gyvenimo kelyje. Šia proga smagu prisiminti ir Kauno „Aušros” gimnazijos savo mokytoją Alfonsą Vietriną, įžymų ilgą distancijų bėgiką, Birželio sukilimo dalyvį.

Minėta Leono Prapuolenio kalba per radiją buvo ženklas visuotiniam Lietuvos sukilimui. Sukilimas paplito visame krašte. Jame dalyvavo apie 20 tūkstančių žmonių. Sukilėliai išvadavo Kauną, Vilnių bei kitus didesnius ar mažesnius miestelius, kūrė krašto val-

dymo administraciją. Įnirtingos kovos su raudonarmiečiais vyko Kauno Senamiestyje – Marijampolės, Valančiaus, Birštono ir Daukšos gatvėse, Šančiuose, Aleksote. Ginant Aleksoto tiltą, žuvo karininkas lakūnas Jonas Dženkaitis. Puolant sukilėlius iš užnugario – Vytauto Didžiojo tiltą sovietai susprogdino kartu su per jį žygiuojančiais savo kariais... Ginant Petro Vileišio tiltą per Nerį, didelę narsą, šaudant rusų kulkosvaidžiams, parodė Juozas Savulionis, buvęs Vilniaus policijos nuovados viršininkas. Jis staigiu šuoliu sugebėjo nutraukti sprogdinimo laidus. Tai atlikęs – žuvo pakirstas priešo kulku. Tiltas buvo išgelbėtas.

Sukilėliai savo kariniais veiksmais siekė išlaisvinti Lietuvos žemę, apsaugoti nuo sunaikinimo mūsų tautos turtą, išvaduoti suimtuosius, apsaugoti nuo bėgančios raudonosios armijos teroro žmones. Kaip rodo prisiminimų statistiniai duomenys, sukilėliai nuo mirties išvadavo 3 336 kaulinius, apsaugojo nuo išvežimo ir kalėjimo daugybę Lietuvos gyventojų. Birželio 24 dieną sukilėlių rankose buvo jau visas Kaunas. Kauniečiai su dideliu įdomumu skaitė išėjusio laikraščio „Į Laisvę“ pirmąjį numerį. Lietuva turėjo savo vyriausybę, buvo renгамasi tos Laikinosios vyriausybės pirmajam posėdžiui.

Sukilėliai narsiai kovojo ir Vilniuje, Šiauliuose, Švenčionėliuose, Žemaitijos apylinkėse bei kitose Lietuvos vietose. Vilniaus sukilėliai birželio 23 dienos popietėje Gedimino pilies bokšte iškėlė Lietuvos Trispalvę vėliavą, o kitos dienos ryte užėmė radijo stotį. Per radiją sklido sukilimo vadovybės Deklaracijos žodžiai, Lietuvos himnas.

Kaip pasakojama, šis visuotinis tautos sukilimas turėjo didelio netikėtumo Lietuvos kolaborantų vadovui Antanui Sniečkui. Pasitraukęs į Rytų Lietuvą, jis ragino Jonavoje stovėjusius sovietinius tankus, kad šie grįžtų į Kauną atlikti savo kruvino darbo. Tada sukilėliai kreipėsi pagalbos į vokiečių karinę vadovybę. Pastaroji, atsiliepusi į sukilėlių prašymą, pasiuntusi lėktuvus, kurie subombardavę pakelyje į Kauną važiuojančių sovietinių tankų koloną. Apie tai rašė savo prisiminimuose Jonas Venckevičius: „važiudami dviračiais pora kilometrų už Karmėlavos, kairėje kelio pusėje pastebėjome subombarduotų rusų tankų koloną. Keliasdešimt tankų riogsojo atsigręžę į Kauną...“

Lietuvos sukilėlių smūgiai buvo labai skaudūs mūsų kraštą okupavusiai sovietinei kariaunai. Pažymėtina, kad Lietuvos sukilimo faktą birželio 23 dieną nenoromis pasauliui pripažino, pagarsindamas per radiją buvęs sovietų užsienio reikalų komisaras V. Molotovas. Jis šiuurkščiai pateikdamas žinią apie naujos krašto vyriausybės sudarymą, ištūžęs užsi puolė sukilėlius, apšaudžiusius raudonarmiečius. Lietuvių sukilėlių narsą vėliau pripažino ir vokiečiai, tačiau nutylėdami patį sukilimo tikslą – Lietuvos laisvės siekį.

Sukilimas pareikalavo ir nemažų aukų. Per sukilimą žuvo apie 4 000 sukilėlių ir kitų žmonių. Birželio 26 dieną vyko žuvusių sukilėlių laidotuvės. Lietuvos Laikinosios vyriausybės vardu kalbėjo laikinai ejęs ministro pirmininko pareigas švietimo ministras profesorius Juozas Ambrazevičius. Jis sakė: „Ne pirmas kartas šioje vietoje prasiveria duobės, kad priimtų kūnus tų, kurių kraujas reikalingas palaistyti tautos laisvei. [...] Tai rodo, kokio stipri tėvynės meilė jau yra išaugusi jos vaikų širdyse, kad ištisi jų bū-

riai – šimtai ir tūkstančiai – savo noru ryžosi numirti, kad tik svetimiems nevergautų...“

To meto didžiosios valstybės, kariavusios antihitlerinėje pusėje Birželio sukilimo ir Laikinosios vyriausybės nepripažino bijodamos, kad tai nebūtų palaikoma prieš Sovietų Sąjungą nukreiptais veiksmais. Tų valstybių nenoras pyktis su sovietais lėmė ir pokario metų ilgą Lietuvos okupaciją.

Ar pakankamai įvertiname Birželio sukilimą?

Šiandien sukilėlių auką, kaip ir patį sukilimą, stengiasi kai kurios jėgos visai neprisiminti arba jį juodinti, sutapatinti su žydų tautos tragedija. Prieš penkerius metus net buvo paviešintas kai kurių tituluotų žmonių, kuriuos šviesios atminties Algirdas Patackas pavadino „kvislingais“, laiškas „Dėl J. Ambrazevičiaus-Brazaičio iškilmingo perlaidojimo“, kuriame smerkiama Lietuvos valdžia, prisidėjusi prie perlaidojimo. Šis laiškas, kaip rašė Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo Akto signataras A. Patackas, paniekino žuvusių dėl Lietuvos laisvės auką, kurių vienintelis tikslas buvo nuplauti gėdą dėl nesipriešinimo prievartautojui, jie paniekino tuos neatpažintus žuvusius, kuriuos teko laidoti bendrame kape, kovojusius dėl tautos garbės, dėl jos laisvės.

Prisimintina, kad ir Lietuvos Respublikos Seimas, paveiktas zurufų, slavinų ar vizantalių piktų balsų, susvyravo, atšaukęs jau priimtą įstatymą, pripažinusį tuometinės Laikinosios vyriausybės statusą. Šiandien į zurufų dūdą, vienokiu ar kitokiu būdu juodindami Lietuvą pučia tos pačios Lietuvos žmonių išpenėti europarlamentarai Valdemar Tomaševski, Viktor Uspaskich bei kiti į juos panašūs. Gaila, kad ir mūsų mokyklose kai kurie pavieniai mokytojai, apsvaiginti iškreiptų zurufiškų svaichiojimų, žydų žudymą priskiria Birželio sukilėjams, ignoruodami sukilimo turinį, jo tikslus. Žinoma, kad kilus karui ir okupacinei kariuomenei traukiantis, tarp valdžio metu kilo kažkokia atkeršijimo akcija už tūkstančius ištremtų ir nukankintų lietuvių. Tačiau tai nereiškia, kad tokioms akcijoms pritarė Lietuvos Laikinoji vyriausybė ar sukilėlių vadovybė. Žydų tautos naikinimas buvo Hitlerio politika. Jis tą patį darė ir kituose užgrobtuose kraštuose. Jau pačiomis pirmomis karo dienomis atvykęs į Kauną SS generolas Stahlecker sudarė žydų naikinimo planus, stengėsi sukurstyti žydų pogromus, įsteigė Vilijampolėje žydų getą. Šia tema prieš kurį laiką įdomių minčių spaudoje yra pateikusi Irena Tumačiūtė, tyrinėjusi to laikotarpio istorinius faktus.

Laikinoji vyriausybė kiek galėdama stengėsi padėti žydams. Vyriausybės narys generolas Stasys Raštikis tuo klausimu net nuvyko pas vokiečių karo komendantą generolą von Pohl, jam pareikšdamas „kad Lietuvos vyriausybė ir lietuvių visuomenė labai susirūpinusi vokiečių akcija prieš žydus“. Taip pat buvo kreiptasi ir į aukštesnę vokiečių valdžią, kad ji sustabdytų Kaune ir provincijoje tebevykstančią akciją prieš žydus. Pats Ambrazevičius, kaip rašė jo Perlaidojimo komisija, asmeniškai ne kartą bandė įtikinti vokiečių kariuomenės vadus sustabdyti Lietuvos žydų persekiojimą. Šiuo klausimu rūpinosi ir Lietuvos katalikų Bažnyčia, įvairiose vokiečių įstaigose darydama žygių prieš žydų naikinimą.

Nutraukus Laikinosios vyriausy-

bės darbą, J. Ambrazevičius iškūrė pagrindinę organizaciją – subūrė Lietuvių fronto rezistencinį sąjūdį, kuris 1942 metais išaugo į Tautos tarybą. Įkūrus Vyriausiąją Lietuvos išlaisvinimo komitetą, J. Ambrazevičius buvo paskirtas Politinės ir ryšių su užsieniu komisijos pirmininku. Vėliau toje organizacijose turėjo ir kitas svarbias pareigas, rengė leidinius, memorandumus Jungtinėms Tautoms dėl okupuotoje Lietuvoje vykdomo genocido. Su VLIK'o vadovybe lankėsi Vatikane, kur buvo priimtas popiežiaus Pijaus XII.

Lietuvos Laikinoji vyriausybė stengėsi atnaujinti 1938 metų Konstitucijos veikimą, pasmerkdama 1940 metų sovietinę agresiją prieš Lietuvą. Tačiau užėmę mūsų kraštą vokiečiai vis labiau ėmė trukdyti vyriausybės darbui, kuri stengėsi suvienyti vienam tikslui visas lietuvių politines jėgas, atstatyti kraštą. Liepos mėnesio 25 dieną vokiečiai paskelbė civilinės valdžios įvedimą Pabaltijo valstybėse.

Laikinosios Lietuvos Vyriausybės švietimo ministro ir ministro pirmininko Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio, perlaidoto prieš 5-erius metus kapas Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos šventoriuje.

Aldonos Grigaitienės nuotraukos

Laikinosios vyriausybės tolimesnė veikla pasidarė neįmanoma. Rugsėjo 5 dieną įvyko paskutinis Lietuvos Laikinosios vyriausybės posėdis. Nors Vyriausybė gyvavo tik šešias savaites, bet jos veikla ir pats sukilimas turėjo didelį poveikį demaskuojant sovietinę propagandą, atgaunant tautai savo patikėjimo jėgas. Tūkstančiai sukilėlių parodė Lietuvos gyvybingumą, Lietuvos interesus gynimą. Jie išaugo iš Nepriklausomybės laikotarpio išugdytos tautos dvasios, iš tautinės mokyklos, iš patriotinių organizacijų veiklos. (Šia kryptimi, stiprindama ugdymo procese patriotizmo nuostatą, savo tautos dvasinių vertybių branginimą, turėtų eiti ir mūsų dabarties mokykla). Žurnalistas Bronys Raila rašė: „Sukilimas buvo grynai lietuviškas reikalas ir savo svarbiausiu uždaviniu turėjo tik lietuvių tautos išlaisvinimo ir nepriklausomos Lietuvos valstybės interesus“. Aktyvus rezistentas teisininkas Mykolas Naujokaitis priduria, kad sukilimo nuostata buvo „viską atiduoti Lietuvai – šia mintimi vadavosi mano draugai, su kuriais kartu teko dirbti. Tarnavome Dievui, Tėvynei ir Žmonijai – tokia nuostata vadavomės“. Tą patį mūsų pokalbiuose pažymėdavo ir jau Amžinybėn išėję buvusios Laikinosios Vyriausy-

bės pramonės ministras daktaras Adolfas Damušis, taip pat – dr. Mindaugas Bloznelis, akademikas Antanas Kudzys ir kiti idėjiniai sukilimo dalyviai.

Įamžinimo ženklai

Apie 1941 m. birželio 22–28 d. sukilimą būtų galima dar daug kalbėti, apie jį nemažai ir parašyta. Apie minimą sukilimą rašė ir kalbėjo tęstinio mokslo darbų leidinio „Lietuvos istorijos studijos“ red kolegijos buvęs atsakingasis sekretorius dr. Sigitas Jėgelevičius, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2011 metais parengė išsamią monografiją „Lietuvių tautos sukilimas...“

Birželio sukilimą galėtume gal lyginti su 1956 metais vykusia antisovietine Vengrijos revoliucija. Tačiau tokio lyginimo metu turėtume pirmumą atiduoti Lietuvos 1941 metų birželio sukilimui – čia lietuvių tauta didžiųjų pasaulio valstybių grumtynėse, pirmoji išdrįso ginklu pasipriešinti sovieti-

niam agresoriui. Ne veltui profesorius Edvardas Gudavičius, kalbėdamas apie Birželio sukilimą sakė: tai buvo „vienas didingiausių mūsų istorijos momentų, tautos žygdarbis“. Sukilimo įtakoje tauta atgavo savo jėgas, pasitikėjimą, ryžtą, davusį impulsą tolimesnei 10 metų trukusiai legendinei partizaninei kovai prieš antrą kartą okupavusią mūsų šalį – Sovietų Sąjungą.

Išlaikant Birželio sukilimo atmintį daug nuveikė buvusios „Lietuvos 1941 metų birželio 22–28 d. Sukilėlių sąjungos“ pirmininkas Alfonsas Žaldokas. Vytauto Didžiojo universitete įrengtas sukilimo vadovų gen. štabo majoro V. Bulvičiaus, pulkininko dr. J. Vėbros, prof. dr. A. Damušio, ekonomisto L. Prapuolenio, inžinieriaus P. Naručio ir Lietuvos laikinosios Vyriausybės Ministro Pirmininko prof. dr. J. Ambrazevičiaus portretiniai skulptūriniai reljefai (skulptorius S. Žirgulis). Petrašiūnų kapines puošia skulptoriaus prof. Antano Kmieliausko sukurtas antkapinis paminklas pulkininkui Kaziui Škirpai, 1941 m. Birželio sukilimo organizatoriui. Prisimintina ir tai, kad K. Škirpos vadovaujami savanoriai 1919 metų sausio 1 d.

Nukelta į 11 psl.

LIETUVA IR PASAULIS

Parengė Vitalius Zaikauskas

Plūsta į pasaulio lietuvių žaidynes

Kaunas (ELTA) – Iki jubiliejinių, dešimtųjų, pasaulio lietuvių sporto žaidynių liko tik savaitė, tačiau renginio organizatoriai iki šiol sulaukia prašymų priimti į žaidynių dalyvių gretas.

Deja, visiems norintiesiems prisijungti prie šio nacionalinės svarbos renginio jau tenka atsakyti neigiamai. Registracija į žaidynes vyko tik iki kovo 1 dienos, tačiau tai nėra vienintelė priežastis.

„Bus naudojamos net 22 salės, teniso ir krepšinio varžybos dėl didelio dalyvių skaičiaus netelpa į vieną bazę. Dar niekada neturėjome tiek dalyvių, tačiau ir šiandien plaukia prašymai priimti į žaidynes. Tenka išklausti daug pasipiktinimų, kad nepriimame daugiau dalyvių, tačiau jau tiesiog negalime“, – pasakojo žaidynes rengiančios Lietuvos sporto federacijų sąjungos generalinė sekretorė Agnė Vanagienė.

Neigiamų atsakymų priežastis yra labai paprasta – kitą savaitgalį Kaune vyks trys dideli renginiai, ketvirtasis prasidės visai netrukus, tad tiesiog trūksta apgyvendinimo vietų.

Vis dėlto tarp žaidynių dalyvių jau juntama pakili nuotaika, o pirmieji užsienio lietuviai jau pasiekė gimtąją žemę.

V. Pranckietis vyksta į JAV

Vilnius (ELTA) – Kitą savaitę Seimo pirmininkas Viktoras Pranckietis išvyksta į Washingtoną.

Lietuvos parlamento vadovas dalyvaus ten NB8 parlamentų pirminkų susitikime su Atstovų Rūmų pirmininku Paul Ryan, JAV prezidento administracijos atstovais, senatoriais ir kitais JAV pareigūnais.

Washingtonė parlamentų vadovai

Lietuvos diena Pasaulinėje parodoje „EXPO 2017“

Astana, Kazachstanas (ELTA) – Birželio 23 dieną į Lietuvos paviljoną pasaulinėje parodoje „EXPO 2017“, kuri vyksta Kazachstano sostinėje Astanoje, aplinkos ministro Kęstučio Navicko vadovaujama mūsų šalies delegacija atvyko lietuviškais paspirtukais, kurie tapo pagrindine paviljono gidų transporto priemone.

Delegacija atskrido į Astaną dalyvauti Lietuvos nacionalinės dienos renginiuose. Birželio 23-ioji „EXPO 2017“ nacionalinių dienų kalendoriuje buvo paskelbta Lietuvos diena.

Priimančios šalies vardu Nacionalinės dienos dalyvius pasveikino parodos „EXPO 2017“ komisaras Rapolas Zošybajėvas, ne vienus metus

„Po truputį atvyksta žmonės iš visų dalyvauti žaidynėse užsiregistravusių bendruomenių, jie kol kas yra apsistoję pas gimines. Žinome, kad jau yra atvykusių žaidynių dalyvių iš JAV, Australijos, Rusijos, jie čia ir stovyklauja“, – teigė A. Vanagienė.

Vien dalyvių žaidynėse bus net 4 tūkst., organizatoriams reikia organizuoti ir jų pervežimus iš oro uostų, o Žaidynių dienomis visi dalyviai naudosis viešuoju transportu nemokamai.

„Visi užsienio lietuviai bus atvykę birželio 29 dieną, kai jau visu pajėgumu veiks akreditacijos centras, o birželio 30-ąją akredituosime visus lietuvius. Žaidynėms jau esame pasirengę, visa atributika pagaminta, formuojami dalyvių paketai, vyksta savanorių mokymai“, – sakė viena iš žaidynių organizatorių.

Oficialiai žaidynės prasidės birželio 30-ąją. Kauno Sobore 6 val. (Lietuvos laiku) bus laikomos Mišios, o 7 val. v. prasidės tradicinė eiseną iki Sporto halės, kurioje 8 val. v. prasidės iškilmingas žaidynių atidarymas.

2017 metų pasaulio lietuvių sporto žaidynės pritraukė rekordiškai daug sportininkų – Kaune rungsis daugiau kaip 4 tūkst. dalyvių iš 26 pasaulio šalių. Jie išbandys jėgas 19 sporto šakų varžybose.

aptars transatlantinių ryšių stiprinimą, tarsis dėl bendrų priemonių įveikiant naujai kylančius iššūkius.

V. Pranckietis su JAV viceprezidento kabineto nariais aptars saugumo klausimus, taip pat susitiks su už tarptautinę prekybą atsakingais pareigūnais, lietuvių bendruomene Washingtonė ir New Yorke.

dirbęs Kazachstano ambasadoje Vilniuje. Jis pažymėjo, kad abi šalys diplomatinis ir ekonominius ryšius sėkmingai plėtoja jau 25 metus.

Lietuvos paviljone oficialias delegacijas ir lankytojus pasitinka šventiškai pasipuošusi gidų komanda. Centrinę jo erdvę sudaro išpūdinga LED šviesų, sujungtų 12 kilometrų kabelių, konstrukcija. Ją supančiuose ekranuose pristatomi svarbiausi faktai apie mūsų šalį, energetikos raidą ir energetinės nepriklausomybės užsitikrinimą, kadangi pagrindinė „EXPO 2017“ tema – ateities energija. Labiausiai lankytojų dėmesį traukia virtualios realybės videoteka ir interaktyvių žaidimų zona.

konai tarnaus Kauno arkivyskupijoje, o du – Lietuvos kariuomenės ordinariate.

2006 metais Šventojo Sosto Katalikiškojo auklėjimo kongregacijai aprobavus tuomečio Kauno arkivyskupo metropolito Sigito Tamkevičiaus SJ vadovaujamos darbo grupės parengtas ir Lietuvos Vyskupų Konferencijos patvirtintas Nuolatinųjų diakonų Lietuvoje ugdymo, gyvenimo ir tarnystės gaires, buvo atvertas kelias į nuolatinųjų diakonų ugdymo pradžią.

D. Trump neįrašinėjo pokalbių su J. Comey

Washingtonas (ELTA) – Nepaisant ankstesnių priešingų užuominų, Jungtinių Valstijų prezidentas Donald Trump pareiškė, neva per pokalbius su buvusiu Federalinio tyrimų biuro direktoriumi James Comey nedarė jokių slapčių įrašų.

JAV vadovas tviteryje parašė „nedaręs ir neturįs jokių tokių įrašų“. Prieš dieną iš D. Trump buvo reikalaujama pateikti Kongresui pokalbių su J. Comey įrašus.

Spėliojimus apie galimai turimus įrašus pasėjo D. Trump pranešimas tviteryje, paskelbtas praėjus kelioms dienoms po J. Comey atleidimo.

Tada JAV prezidentas rašė: „Geriau J. Comey viltųsi, kad nėra jokių mūsų pokalbių įrašų“.

D. Trump žinutė tviteryje lėmė spėliojimų ir kaltinimų bangą, neva J. Comey buvo atleistas, siekiant trukdyti FTB vykdomam tyrimui dėl tariamo Rusijos kišimosi į pernai metais vykusius JAV prezidento rinkimus ir galimų slapčių susitarimų tarp D. Trump kampanijos ir Maskvos.

Pirmoji D. Trump žmona nebus JAV ambasadore

Praha (ELTA) – Pirmoji Amerikos prezidento Donald Trump žmona Ivana Trump, kuri yra čekų tautybės, nebetina tapti JAV ambasadore Prahoje.

Ivana Tramp, po buvusio sutuoktinio išrinkimo JAV prezidentu aktyviai siekusi tapti ambasadore Čekijoje, informavo jį apie savo atsisakymą per susitikimą su Čekijos prezidentu M. Zemanu Prahos Hrade. Atsisakymo priežastys nekomentuojamos.

Paskelbus pernai vykusių Amerikos prezidento rinkimų rezultatus, Ivana Trump telefonu pranešė M. Zemanui, kad norėtų vadovauti JAV ambasadai Čekijoje.

D. Trump vedė Ivaną Zelničkovą 1977 metais. Jie susilaukė trijų vaikų, o 1992 metais pranešė apie skyrybas. Antrąją dabartinio Baltųjų rūmų šeimininko žmona tapo amerikiečių aktorė Marla Maples. Jų santuoka truko nuo 1993 iki 1999 metų. 2005 metais milijardierius vedė Melania Knavs, kuri atvyko į JAV iš Slovėnijos.

Ivana Trump persigalvojo – ambasadore nebus. Wikimedia Commons nuotr.

Tikimybė, kad žuvo IS vadeiva – artima 100 proc.

Maskva (ELTA) – Tikimybė, kad žuvo „Islamo valstybės“ vadeiva Abu Bakr al-Baghdadi yra artima 100 proc., cituojamas Rusijos parlamento aukštųjų rūmų gynybos komiteto vadovas Viktoras Ozerovas.

Rusijos gynybos ministerija teigė mananti, kad per vieną iš jos antskrydžių Sirijos Rakos miesto pakraštyje galėjo žūti IS vadovas A. B. al Baghdadi. Jis galėjo žūti per antskrydį gegužės 28-ąją, nes antskrydžio metu buvo taikytasi į IS karinės tarybos susitikimą jos *de facto* sostinėje Rakoje, Šiaurės Sirijoje.

Smurtaujama prieš ESBO stebėtojus Ukrainoje

Washingtonas (Faktai.lt) – Jungtinės Valstijos apkaltino prorusiškus separatistus Rytų Ukrainoje prieš Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) stebėtojus „naudojant smurtą ir bauginimus“.

Washingtonas „labai sunerimęs“ dėl padėties vietoje, pareiškė Valstybės departamentas atstovė Heather Nauert.

Regione kovojančios ginkluotos grupuotės ir JAV pareigūnai sako, kad nėra jokių įrodymų, jog A. B. al Baghdadi žuvo, ir didžioji dalis regiono pareigūnų skeptiškai vertina šią Maskvos pateiktą informaciją. Tačiau komiteto vadovas V. Ozerovas teigia, neva ministerija nebūtų išplatinsusi žinios apie IS lyderio žūtį, jei manytų, kad vėliau ši informacija pasirodys esanti klaidinga.

Nuo 2014 metų būta daug pranešimų apie IS lyderio žūtį arba sužalojimą. Jo mirtis būtų vienas didžiausių smūgių IS džihadistų gruputei.

Ji pažymėjo, kad separatistai yra „diriguojami, finansuojami ir treniruojami“ Rusijos.

Rytų Ukrainoje 2014 metų balandį prasidėjęs konfliktas jau nusinešė per 10 000 gyvybių.

D. Britanija taps tankiausiai apgyvendinta šalimi

Londonas (Diena.lt) – Didžioji Britanija turėtų pralenkti Vokietiją ir iki 2100 metų tapti tankiausiai Vakarų Europoje apgyvendinta šalimi. Gyventojų skaičius Didžiojoje Britanijoje išaugs nuo 65 mln. iki daugiau kaip 80 mln.

Tokios prognozės pateikiamos naujoje Jungtinių Tautų ataskaitoje apie pasaulio gyventojų populiaciją. Remiantis pranešimais, Prancūzijos gyventojų populiacija išaugs 10 mln. – nuo 64 mln. iki 74 mln. Tuo tarpu gyventojų po 10 mln. sumažės Vokietijoje ir Ispanijoje.

Vokietijos gyventojų populiacija nuo 81 mln. sumažės iki 71 mln., o Is-

panijos – nuo 46 mln. iki 36 mln. Italija neteks 12 mln. – nuo 59 mln. iki 47 mln.

JT ataskaitoje taip pat teigiama, kad iki 2030 metų mūsų planetoje bus vienu milijardu daugiau žmonių. Nuo 7,6 mlrd. šiuo metu pasaulio gyventojų populiacijos skaičius išaugs iki 8,6 mlrd. Prognozuojama, kad skaičiai augs ir toliau, 2100 metais net peržengs 11 mlrd. ribą.

Tyrimas parodė, kad kasmet pasaulio populiacija didės vidutiniškai 83 mln. Iki 2024 metų Indija pralenks Kiniją ir su daugiau kaip 1,5 mlrd. gyventojų taps tankiausiai pasaulyje apgyvendinta šalimi.

LF parama projektams – per pusę milijono dolerių

2017 m. Pelno skirstymo komitetas (iš k.): Juozas Kapačinskas (pirmininkas), Ina Stankevičienė (antrinė), Virgus Volertas, Janina Udrienė, Laura Garnytė, Vytautas Narutis, Dalius F. Vasys ir Arvydas Tamulis (antrininkas).

Lietuvių Fondo (LF) direktorių tarybos patvirtintos Pelno skirstymo komitetas (PSK) nariai 2 mėnesius atsakingai gilinasi į Lietuvių Fondui atsiųstus prašymus paramai gauti, o 2017 m. gegužės 20–21 dienomis rinkosi į Pelno skirstymo posėdį Pasaulio lietuvių centre Lemonte.

LF veikia ir lėšas skirsto laikydamasis JAV Section 501(c)(3) of the Internal Revenue Code paragrafo. Skirstant išmokas vadovaujamosi paramos ir stipendijų pirmenybės gairėmis, kurios yra patvirtintos LF direktorių tarybos. LF direktorių taryba 2017 metams patvirtino **900 000 dol.** išmokų sumą paramai ir stipendijoms.

Pelno skirstymo komitetą 2017 m. sudarė 3 LF nariai: Juozas Kapačinskas (PSK pirmininkas), Vytautas Narutis, Dalius F. Vasys ir 3 JAV Lietuvių Bendruomenės (LB) nariai: Laura Garnytė, Janina Udrienė, Virgus Volertas. Taip pat abi pusės atstovavo antrininkai: Arvydas Tamulis (LF) ir Ina Stankevičienė (JAV LB).

Paraiškos LF paramai gauti buvo priimanamos nuo 2017 m. sausio 15 d. iki balandžio 1 d. Buvo gauta 148 prašymai (prašymų suma buvo 2 186 886 dol.) Apšvarę prašymus, PSK nusprendė paramą skirti 76 projektams ir savo sprendimą perdavė LF direktorių tarybai galutiniam patvirtinimui. Šių projektų paramai patvirtinta **562 680 dol.** suma.

Didžiausia šios paramos dalis skirta JAV LB (55,9 proc.) ir įvairių JAV lietuvių organizacijų projektams. Pa-

ramą taip pat gavo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ir kitų kraštų organizacijų projektai, mažiausiai lėšų skirta projektams iš Lietuvos.

LF yra įkurti specialios paskirties vardiniai fondai. Didžiausią šių fondų palūkanų dalį skirsto PSK komitetas, tačiau dalis šių fondų lėšų išmokamos pagal specifinius steigėjų pageidavimus ir nurodymus tiesiogiai mokslo įstaigoms Lietuvoje (kandidatus šioms stipendijoms gauti atrenka pačios mokslo įstaigos) ir Lietuvos bei JAV organizacijoms. 2017 metais stipendijoms iš šių fondų bus išmokėta **29 844 dol.**, projektų paramai – **13 128 dol.**

Iš 2017 metams projektų paramai numatytų lėšų nepaskirstyta liko **94 492 dol.** suma. Šių lėšų skirstymas vyks rudenį. Paraiškos projektų paramai bus priimanamos 2017 m. liepos 1 – rugsėjo 1 dienomis.

Stipendijoms, kurios bus išdalintos 2017 m. rudenį, PSK Stipendijų pakomitečio posėdžio metu, numatyta skirti **199 856 dol.** Paraiškos stipendijoms bus priimanamos 2017 m. rugpjūčio 1 – spalio 1 dienomis.

LF širdingai dėkoja visiems mūsų nariams ir rėmėjams už dosnią paramą, kurios dėka galime remti išeivijos lietuvių veiklą ir kai kuriuos projektus Lietuvoje.

Daugiau apie 2017 m. paramą projektams ir finansuotų projektų sąrašą rasite Fondo tinklalapyje www.lietuviufondas.org Parama projektams/ Ataskaitos.

Juozas Kapačinskas,
PSK pirmininkas

2017 m. Pelno skirstymo komiteto posėdžio akimirka (iš k.): Janina Udrienė, Arvydas Tamulis, Ina Stankevičienė, Dalius F. Vasys, Juozas Kapačinskas (pirmininkas), Virgus Volertas, Laura Garnytė ir Vytautas Narutis.

LF archyvo nuotraukos

Birželio sukilimo vilties žiburėliai

Atkelta iš 9 psl.

Vilniaus Gedimino pilies bokšte pirmą kartą iškėlė mūsų Trispalvę vėliavą. Kauno senosiose kapinėse jau brėkstant Lietuvos atgimimui Jaunlietuviai sukilėlių atminimui pastatydino medinį kryžių, kuris priešiškių jėgų ne kartą buvo suniokotas ir vėl atstatytas.

1991 metais sukilėlių menamoje kapų vietoje buvo pastatytas paminklas „Kryžius-medis“ (skulptorius Robertas Antinis, architektas F. Miliūnas, fundatorius – Australijoje gyvenęs buvęs Lietuvos garbės konsulas Viktoras Šlitteris). Minėtos Sukilėlių sąjungos iniciatyva Senosiose kapinėse atnaujintas sukilėliams skirtas memoria-las – pastatyta 40 naujų bronzinių kryžių, įamžinančių 1941 m. birželio 22–28 d. sukilimo bei jo dalyvių atminimą. 2012 metais į tėvynę grįžo Lietuvos laikinosios Vyriausybės vadovo dr. Juozo Ambrazevičiaus- Brazaičio palaikai. Jie iškilmingai palaidoti Kauno Kristaus Prisikėlimo bazilikos šventoriuje.

Vilniuje Lukiškių aikštės pakraštyje prie simbolinio 1863 metų sukilėlių antkapinio paminklo stovi naikintas, bet nesunaikintas lietuvišku ornamentu papuoštas Kryžius, skirtas 1941 metų Birželio sukilimui atminti. Taip pat paminėtinas Obeliuose (Ro-

kiškio raj.) tokią pačią idėjinę paskirtį turintis sovietinės valdžios sunaikintas ir prieš trejus metus atstatytas didingas paminklas. Birželio sukilimą žymi įvairiose Lietuvos vietose pastatyti didesni ar mažesni paminklai, su-kurtas filmas.

Niekada neturėtume pamiršti svarbiausių mūsų tautos istorijos įvykių ir tų, kurie savo gyvybę paaukojo gyvajai Lietuvai. Turėtume lankantis Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje pagarbiai stabtelėti jos šventoriuje prie Laikinosios Vyriausybės vadovo, profesoriaus, Vyčio Kryžiaus ordino kavaleriaus, rašytojo, publicisto, literatūros istoriko, aktyvaus kovotojo dėl Lietuvos laisvės dr. Juozo Ambrazevičiaus-Brazaičio kapo. Jis čia prieš penkerius metus perlaidotas iš Putnamo vienuolyno kapinių. Turėtume čia pamąstyti ir apie mūsų tautos istorijos tėkmę, dar kartą prisiminti jos Laisvės kelią, nušviestą pasišventusių žmonių aukų, vilties, tikėjimo bei ryžto žiburėliais.

Istorijos ratas sukasi. Visi mes esame tame svaiginančiame rate. Tačiau privalome jame išlaikyti savo orumą, tautinę savimonę, atmintį, tikėjimą, meilę ir viltį, kad Lietuvai, anot poeto Bernardo Brazdžionio, supiltume tvirtą pylimą iš savo protų, iš gyvų širdžių.

ATLANTIC Express Corp.

SIUNTINIAI Į VISĄ EUROPOS SĄJUNGĄ

+ Ukraina, Baltarusija, Moldova, Rusija

Greičiausi pristatymo terminai

Kiekviena dėžė nemokamai apdrausta \$100

Siūlome automobilių gabenimą į visas pasaulio salis, automobilių pirkimą iš visų JAV aukcionų, asmens turto perkraustymą

Siuntinių paėmimas iš namų

Asmeninės siuntos 708-907-3000

Sekite savo siuntas: AtlanticExpressCorp.com/tracking

Centrinio ofiso adresas: 8801 S. 78TH AVE, BRIDGEVIEW, IL 60455

Siuntinių Priėmimo Vietos

Atlantic Express Centrinis Ofisas
8801 S. 78th Ave. Bridgeview, IL 60455
Tel: 708-907-3000

Rūta
6551 South Cass Ave Westmont, IL 60559
Tel: 630-964-7882

Eurus Deli
22 W. 535 Butterfield Rd., Glen Ellyn, IL 60137
Tel: 630-469-4290

Biomed
360 Townline Rd. Mundelein, IL 60060
Tel: 847-566-6676

Royal Petal
188 E. Wend St. Lemont, IL 60439
Tel: 630-257-6539

Excel Insurance
5150 W. Belmont Ave #4, Chicago, IL 60641
Tel: 773-777-4700

Romanian American Network
6201 W. Howard St. 83 Niles, IL 60714
Tel: 847-897-6710

Granitas
704 N. Larch Ave. Elmhurst, IL 60126
Tel: 630-888-1838

Harvest Fresh
(Vit. Booth) 100 E. Rand Rd. Arlington Hights, IL 60004
Tel: 224-625-0331

Real Exteriors
3740 N. 25th Ave. Suite D Schiller Park, IL 60176
Tel: 847-671-1155

Lithuanian Plaza
9921 S. Roberts Rd., Palos Hills, IL 60465
Tel: 708-599-9866

Galos Caves
6501 W. Irving Park Rd. Chicago, IL 60634
Tel: 773-283-7701

Kunigaičių Užieiga
6312 S. Harlem Ave. Summit, IL 60501
Tel: 708-594-5622

Biomed 2
4548 N. Harlem Ave. Harwood Heights, IL 60706
Tel: 773-656-2430

Kalyva
338 S. Rohlwing Rd. Palatine, IL 60074
Tel: 847-776-7766

Continental USA
2207 W Chicago Ave, Chicago, IL 60622
Tel: 773-489-9770

Ina Stankevičienė
Adresas: 2711 W. 71st Street Chicago, IL 60629
Tel: 773-476-5999

DANTŲ GYDYTOJAI

EUGENE C. DECKER, DDS, P.C.
DANTŲ GYDYTOJAS
Lietuviams sutvarkys dantis už prieinamą kainą
Susitarimui kalbėti angliškai arba lietuviškai
4647 W 103 St, Oak Lawn, IL
Tel. 708-422-8260

ADVOKATAI

Advokatas
GINTARAS P. ČEPĖNAS
6436 S. Pulaski Rd.,
Chicago, IL 60629
Tel. 773-582-4500
Valandos pagal susitarimą

AKIŲ LIGOS

DR. ŽIBUTĖ ZAPARACKAS
DR. PAUL KNEPPER
Akių ligos – chirurgija
150 E. Huron, Suite 1000
Chicago, IL 60611
Valandos susitarus
Tel. 312-337-1285

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

www.draugas.org

PAS MUS IR APLINK MUS

■ **Švč. Mergelės Marijos Nekalto Prasidėjimo** bažnyčioje (2745 W. 44th St., Chicago, IL 60632) šį sekmadienį, liepos 2 d., 10 val. r. švėsime 13-tąjį eilinį sekmadienį. Eucharistijos šventimą atnašaus kun. Gediminas Keršys. Taip pat primename, kad lietuviškos šv. Mišios yra atnašaujamos ir kiekvieną ketvirtadienį 8:30 val. r. Maloniai kviečiame visus dalyvauti.

■ **Birželio 29 d., ketvirtadienį, 6:30 val.** v. LR konsulas New Yorke (420 5th Ave., New York, NY 10018) kviečia į diskusiją „Dviguba pilietybė – aktualijos ir per-

spektyvos“. Dalyvaus LR Seimo pirmininkas Viktoras Prancietis ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovė Laura Vidžiūnaitė. Moderatorius – JAV LB New Yorko apygardos pirmininkas Algirdas Grybas. Registracija: ny.renginiai@urm.lt.

■ **JAV LB Lemonto apylinkės valdyba** kviečia dalyvauti Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos paminėjime, kuris įvyks liepos 6 d., ketvirtadienį, 12 val. p. p. Pasaulio lietuvių centre Lemonte, prie paminklo tremtiniams atminti.

Arkivyskupo T. Matulionio atminimas pagerbtas ir Sankt Peterburge

Palaimintojo Teofiliaus Matulionio atminimas Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų katedroje Sankt Peterburge.

URM nuotr.

Šeštadienį, birželio 24 dieną, arkivyskupo Teofiliaus Matulionio beatifikacijos išvakarėse, Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų katedroje Sankt Peterburge, Lietuvos generalinis konsulas Sankt Peterburge ir miesto bendruomenė surengė arkivyskupui Teofilui Matulioniui pagerbti skirtą koncertą.

Lietuvių ir Sankt Peterburgo katalikų bendruomenių nariams, Sankt Peterburge reziduojantiems diplomatams, visuomenės atstovams koncertavo N. Rimskio-Korsakovo konservatorijos choras (vad. N. Romanovas), A. Paulavičiaus vardo jaunimo simfoninis orkestras (vad. prof. A. Vasiljevas), Lietuvos, Estijos ir Latvijos bendruomenių choras „Balticum“.

Vakare vyko šv. Mišios lietuvių ir rusų kalbomis, kurias atnašavo iš Lietuvos atvykę kunigas Rimantas Gudelis ir kunigas Vadimas Šajkevičius.

Koncerto metu buvo renkamos lėšos arkivyskupo T. Matulionio statytos bažnyčios atstatymui. Sovietmečiu iš bažnyčios buvo padarytas keturių aukštų bendrabutis, šiuo metu vyksta atstatymo darbai, o šv. Mišios aukojamos cokoliniame aukšte įrengtose patalpose.

Arkivyskupo T. Matulionio gyvenimas glaudžiai susijęs su Sankt Peterburgu – čia jis baigė kunigų seminariją, ilgą laiką gyveno – buvo vikaru, parapijos klebonu, valdžią paėmus komunistams, buvo nuteistas kalėti, vėliau buvo išlaisvintas, tapo vyskupu. 1929 m. T. Matulionis vėl buvo įkalintas, išsiųstas dirbti sunkiausių darbų. Į Lietuvą grįžo po to, kai Lietuvos ir Sovietų Sąjungos vyriausybės susitarė pasikeisti kaliniais.

URM info

PARODA – TĖVYNĖ/PATRIA

Susivienijimas lietuvių Amerikoje (SLA), 307 W 30th Street, New York, NY 10001, visus maloniai kviečia į istorinę/archyvinę parodą „Tėvynė/Patria“, skirtą paminėti Amerikos lietuvių 130 metų istoriją JAV po SLA vėliava. Parodos atidarymas įvyks liepos 15 d., šeštadienį, nuo 4 val. p. p. iki 8 val. v. Paroda veiks iki rugsėjo 30 d.

Parodoje pristatoma SLA archyve saugoma unikali medžiaga, atspindinti organizacijos veiklos evoliuciją nuo jos įkūrimo 1886 metais. SLA pradžia siejama su dr. Jonu Šliūpu ir jo redaguotu laikraščiu „Lietuviškas balsas“, nes pastarojo bendraminčių rate gimė naujos organizacijos idėja.

Parodoje bus pristatyti įvairūs istoriniai artefaktai, liudijantys praeities realijas: „Tėvynė“ laikraščio originalai, SLA draudimo formos, organizacijos narių sąrašai, SLA originalūs organizacijos antspaudai, buhalterinės knygos, nuotraukos, vienetiniai klišių atspaudai iš išlikusių daugiau nei 2000 originalių laikraščio „Tėvynė“ plokščių, SLA spaustuvėje spausdinti leidiniai (kai kurie datuojami 1904 metais) bei jos knygyne išsaugotos knygos iš įvairių lietuviškų leidyklų JAV bei Lietuvoje. Taip pat parodoje bus rodomas Jono Meko filmas „Ar buvo karas?“ – apie lietuvių išeivijos gyvenimą 1950–1953 metais Amerikoje.

Daugiau informacijos: sla307.com
Lauksime Jūsų parodoje!

Kviečia Meno 8 dienos

Rugpjūčio 20–27 d.

Kviečiame visus kūrybinės dvasios žmones, nuo 21 m. iki pensijinio amžiaus, praleisti 8 dienas miškų apsuptyje Neringos stovykloje, esančioje Vermonto valstijoje.

Praktinius užsiėmimus ves profesionalai lietuviai dailininkai, menininkai, rašytojai. Programa vedama lietuvių kalba ir skirta meno mėgėjams bei sveikatingą gyvenimą puoselėjantiems žmonėms.

Daugiau informacijos ir registracijos anketas rasite neringa.org svetainėje.

Joninės Čikagoje

Šiais metais Čikagos lietuviai atskirose draugijose gražiai atšventė tradicinę Joninių šventę. Kunigas Valdas Aušra mielai sutiko su „Draugo“ skaitytojais pasidalinti savo šeimos ir draugų rate paminėtos šventės akimirkomis.

V. Aušros „Facebook“ puslapio nuotraukos

